

ΟΜΙΛΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ε. ΔΟΥΔΟΥΜΗ

ΑΘΗΝΑ 30.5.2013

ΒΑΛΚΑΝΙΑ – ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΑΥΡΙΟ

Υπάρχει μια λέξη κλειδί για τα Βαλκάνια, μια λέξη που φωτίζει τη βαλκανική ταυτότητα: ΙΣΤΟΡΙΑ

Τα Βαλκάνια δεν είναι μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή με ξεκάθαρα σύνορα. Είναι πρωτίστως Ιστορία, διότι προσδιορίζονται από τον χαρακτηριστικό τρόπο ζωής ανθρώπων που ζουν σε μια περιοχή χωρίς συγκεκριμένα φυσικά σύνορα, αλλά αυτός ο χαρακτηριστικός τρόπος ζωής έχει διαμορφωθεί κυρίως από συνέπειες ιστορικών γεγονότων.

Μια σειρά από ιστορικές χρονολογίες αποτελούν ορόσημα για τη διαμόρφωση της βαλκανικής ταυτότητας.

11 Μαΐου **330** : Ο αυτοκράτωρ Κωνσταντίνος κάνει πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας την Κωνσταντινούπολη και έτσι μετατοπίζεται το κέντρο του ρωμαϊκού κόσμου από την Ιταλία στα Βαλκάνια. Ο βυζαντινός πολιτισμός σφραγίζει την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων.

1054 : Με το Σχίσμα της χριστιανικής εκκλησίας η Ορθοδοξία σφραγίζει τα Βαλκάνια.

Το χάσμα με τη Δύση διευρύνεται το **1204** με την καταστροφή και τη λεηλασία της Πόλης από τους Σταυροφόρους της τέταρτης σταυροφορίας.

29 Μαΐου **1453**, σαν χθες, πέφτει η Πόλη και τα Βαλκάνια σφραγίζονται από την ανατολίτικη ραθυμία .

Έχουν προηγηθεί το **1389** η μάχη του Κοσσυφοπεδίου και το **1430** η πτώση της Θεσσαλονίκης, της πιο σημαντικής εμπορικής πόλης του Βυζαντίου μετά την Κωνσταντινούπολη και τα Βαλκάνια έχουν αποκτήσει μιναρέδες.

Το **1529** έχουμε την πρώτη αποτυχημένη πολιορκία της Βιέννης από τους Τούρκους και ακολουθεί το **1683** η δεύτερη αποτυχημένη πολιορκία της, η οποία οδηγεί αργά αλλά σταθερά στη συρρίκνωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Μόλις 16 χρόνια μετά τη δεύτερη πολιορκία της Βιέννης, το **1699**, με τη Συνθήκη του Κάρλοβιτς αρχίζει η τουρκική συρρίκνωση με την παραχώρηση στους Αυστριακούς της Ουγγαρίας και της Τρανσυλβανίας. Πρόσθετα η Συνθήκη περιλάμβανε και όρο απαλλαγής των Χριστιανών από τους φόρους που βάραιναν μόνον αυτούς.

Στο πρώτο ήμισυ του 18^{ου} αιώνας οι Έλληνες άρχισαν να καθιερώνονται στα Βαλκάνια ως οι έμποροι. Έγιναν οι ξακουστοίπραματευτάδες.

Με τη Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) ευνοήθηκε υπό την προστασία της ρωσικής σημαίας ο εμπορικός στόλος και οι Έλληνες αναδείχθηκαν σε σημαντικούς εμπορικούς θαλασσοπόρους.

Το **1804** και το **1815** οι δύο αποτυχημένες σερβικές επαναστάσεις.

Επανάσταση του 1821

1830 Το πρώτο τμήμα της Ελλάδος γίνεται ανεξάρτητο και μικρό τμήμα της Σερβίας αυτόνομο.

1877 ξεκινάει ο ρώσο – τουρκικός πόλεμος που καταλήγει το **1878** σε ήττα των Τούρκων και στη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, την οποία ανατρέπει το Συνέδριο του Βερολίνου. Σερβία, Μαυροβούνιο και Ρουμανία αποκτούν την ανεξαρτησία τους, ενώ η Βουλγαρία και η Αν. Ρωμυλία αποκτούν αυτονομία. Υπάρχει όμως ήδη από το 1870 ανεξάρτητη από το Οικουμενικό Πατριαρχείο βουλγαρική ορθόδοξη εκκλησία, η Βουλγαρική Εξαρχία.

Η Θεσσαλία και μέρος της Ηπείρου ενσωματώνονται τελικά το **1881** στην Ελλάδα.

Το **1885** η Βουλγαρία ενσωματώνει πραξικοπηματικά την αυτόνομη Αν. Ρωμυλία, γεγονός που οδηγεί σε επίθεση της Σερβίας κατά της Βουλγαρίας. Νίκη της Βουλγαρίας

1912 – 13 Οι δύο βαλκανικοί πόλεμοι

1913 Συνθήκη του Βουκουρεστίου

1914 Σαράγεβο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος

1918 Βασίλειο των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων που το **1929** μετονομάζεται Γιουγκοσλαβία. Είχε κτιστεί πρόχειρα και με υλικά κατεδάφισης. Κατεδαφίστηκε και αυτό σύντομα.

Βέβαια, οι ημερομηνίες από μόνες τους δεν τεκμηριώνουν στοιχεία κάποιας ιδιαίτερης βαλκανικής ταυτότητας. Αν όμως εμβαθύνει κάποιος στην εξέλιξη της πορείας της περιοχής, στηριζόμενος στους ιστορικούς πυλώνες που αναφέρθηκαν, κυρίως για τα χρόνια υπό τον τουρκικό ζυγό, με σχετική ευκολία μπορεί να διεισδύσει και σε πτυχές της καθημερινής ζωής των κατοίκων της περιοχής, να μελετήσει το εμπόριο τωνπραματευτάδων, τα προϊόντα που εμπορεύονταν, να «γευτεί» την ανατολίτικη κουζίνα και ταξιδεύοντας πάλι με τουςπραματευτάδες να διαβεί καμπυλωτά πέτρινα γεφύρια, να διανυκτερεύσει σε χάνια χαρακτηριστικής αρχιτεκτονικής, να ζήσει ήθη και έθιμα και αν τα συγκρίνει όλα αυτά με τον τρόπο ζωής πέραν των τουρκο-αυστριακών συνόρων θα διαπιστώσει τις διαφορές και θα διακρίνει τη βαλκανική ταυτότητα.

Ποία είναι τα Βαλκάνια σήμερα;

Τα Βαλκάνια είναι λοιπόν περισσότερο μια γεωπολιτισμική ενότητα με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που συνθέτουν μια συγκεκριμένη ταυτότητα, η οποία όμως ξεθωριάζει και «σβήνει» στα άκρα, όπου αυτά δεν βρίσκουν θάλασσα.

Συγχρόνως είναι μια γεωπολιτισμική ενότητα με βεβαρυμένο παρελθόν διότι η ιστορία παίζει τα παιχνίδια της με τη γεωγραφία και η θέση των Βαλκανίων έχει προκαλέσει δια μέσου των αιώνων πολλές βίαιες συγκρούσεις για θρησκευτικούς, πολιτικούς και οικονομικούς λόγους, κατακτήσεις εδαφών, επαναστατικά κινήματα. Γνωστός ο τίτλος «μπαρουταποθήκη» της Ευρώπης.

Δυστυχώς τα Βαλκάνια είναι κακόφημα.

Οι Βιεννέζοι τα κοροϊδεύουν.

Οι κάτοικοι του Μονάχου κοροϊδεύουν τους Βιεννέζους και λένε ότι τα Βαλκάνια αρχίζουν στη Βιέννη, ενώ οι κακές γλώσσες του Αμβούργου λένε ότι τα Βαλκάνια αρχίζουν στο Μόναχο.

Πάντως όλοι έχουν συγκεκριμένη άποψη και αυτή δεν είναι θετική.

Αυτό οδήγησε και στην ευρύτερη χρήση του όρου «Νοτιοανατολική Ευρώπη» για να ξεχάσουμε την κακόφημη λέξη «Βαλκάνια».

Ο Ίον Ιλιέσκου, πρώτος μετακομμουνιστής πρόεδρος της Ρουμανίας, είχε πει, ότι η Ρουμανία δεν είναι βαλκανική χώρα(!), δεχόταν όμως ότι είναι χώρα της νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Σημασία έχει τα Βαλκάνια να πάντων να είναι κακόφημα και όχι να τους αλλάξουμε απλά το όνομα.

Πίνακας διαφθοράς

ΔΙΑΦΘΟΡΑ	Σειρά κατάταξης	Βαθμολογία
Σομαλία	183	1.0
Σουδάν, Τουρκμενιστάν	177	1.6
Υεμένη, Κιργιστάν, Γουίνεα	164	2.1
Ρωσία, Λευκορωσία, Νιγηρία	143	2.4
Συρία, Αρμενία	129	2.6
Κόσοβο, Μολδαβία, Αίγυπτος	112	2.9
Αλβανία, Ινδία	95	3.1
Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Λιβερία	91	3.2
Βουλγαρία, Σερβία, Παναμάς	86	3.3
Ελλάς, Κολομβία, Περού	80	3.4
Ρουμανία, Κίνα	75	3.6
ΠΓΔΜ, Ιταλία, Γκάνα	69	3.9
Μαυροβούνιο, Κροατία	66	4.0
Τουρκία, Λεττονία, Κούβα	61	4.2
Πολωνία	41	5.5
Πορτογαλία	32	6.1
Κύπρος	30	6.3
Γαλλία, Ουρουγουάη	25	7.0
ΗΠΑ	24	7.1
Γερμανία, Ιαπωνία	14	8.0
Καναδάς	10	8.7
Αυστραλία, Ελβετία	8	8.8
Νορβηγία	6	9.0
Σουηδία	4	9.3
Δανία, Φινλανδία	2	9.4
Νέα Ζηλανδία	1	9.5

Πηγή:
Transparency International
Με βάση την έκθεση
του 2011, για 183 χώρες,
με άριστα το 10.

Όταν αναφερόμαστε στη διαφθορά δεν αναφερόμαστε μόνο στα «λαδώματα», στις πελατειακές σχέσεις και στα οικονομικά σκάνδαλα. Η διαφθορά έχει μια δίδυμη αδελφή που ακούει στο όνομα εγκληματικότητα. Η γεωγραφική θέση των Βαλκανίων είναι άκρως προκλητική για διακίνηση ναρκωτικών, όπλων και ανθρώπων.

Όλοι αυτοί οι πόλεμοι και οι συμφορές που συνέβησαν στα Βαλκάνια, συμπεριλαμβανομένου και του παιδομαζώματος επί τουρκοκρατίας συν τα μεταναστευτικά κύματα επέδρασαν αρνητικά στο μέγεθος του πληθυσμού, με

συνέπεια τα Βαλκάνια να είναι σήμερα μια αραιοκατοικημένη περιοχή και να συνεχίζουν να είναι η φτωχότερη περιοχή της Ευρώπης, γεγονός που συντηρεί μία μεταναστευτική ροή κυρίως προς τις ευρωπαϊκές χώρες και δευτερευόντως προς τη βόρεια Αμερική και την Αυστραλία.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

ΑΛΒΑΝΙΑ 2,8 εκ. κάτοικοι 94% Αλβανοί 3% Ρομά 2% Έλληνες 1% λοιποί	ΒΟΣΝΙΑ & ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ 3,7 εκ. κάτοικοι 48% Βόσνιοι 37% Σέρβοι 14% Κροάτες 1% λοιποί	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ 7,1 εκ. κάτοικοι 79% Βούλγαροι 11% Ρομά 8% Τούρκοι 2% λοιποί	ΚΟΣΟΒΟ 1,8 εκ. κάτοικοι 90% Αλβανοί 6% Σέρβοι 4% λοιποί
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ 0,6 εκ. κάτοικοι 43% Μαυροβούνιοι 32% Σέρβοι 15% Βόσνιοι 7% Αλβανοί 1% Κροάτες 2% λοιποί	ΜΟΛΔΑΒΙΑ 3,4 εκ. κάτοικοι 73% Μολδαβοί 10% Ουκρανοί 9% Ρώσσοι 4% Γκαγκάουζοι 2% Βούλγαροι 2% λοιποί	ΠΓΣΤΜ 1,9 εκ. κάτοικοι 30% Αλβανοί 4% Τούρκοι 4% Ρομά 3% Σέρβοι 1% Έλληνες 58% λοιποί	ΡΟΥΜΑΝΙΑ 21,2 εκ. κάτοικοι 83% Ρουμάνοι 8% Ρομά 7% Ουγγροί 2% λοιποί
ΣΕΡΒΙΑ 7,1 εκ. κάτοικοι 86% Σέρβοι 4% Ουγγροί 2% Βόσνιοι 2% Ρομά 1% Μαυροβούνιοι 1% Κροάτες 1% Αλβανοί 3% λοιποί	ΤΟΥΡΚΙΑ 76 εκ. κάτοικοι 70% Τούρκοι 25% Κουρδοί 5% λοιποί	49,6 τ. κομμουν. χώρες + 76 Τουρκία + 10,8 Ελλάς = 136,4 εκ. άνθρωποι	

Έτος 2013. Εκτιμήσεις με βάση διάφορες πηγές, κυρίως τις Στατιστικές Υπηρεσίες των Βαλκανικών κρατών.

Στη Βουλγαρία, μόλις πέντε μήνες μετά τις κοινοβουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2001 (που τις είχε κερδίσει ο τέως βασιλιάς Συμεών) ο ηγέτης του Βουλγαρικού Σοσιαλιστικού Κόμματος Γκ. Παρβάνωφ, ανατρέποντας τα προγνωστικά, κέρδισε τις προεδρικές εκλογές δεδομένου ότι ο πρόεδρος Π. Στογιάνωφ, κομματικά ομογάλακτος του τέως πρωθυπουργού Ιβ. Κώστωφ, μοιράστηκε με τον τελευταίο τη δυσαρέσκεια του εκλογικού σώματος. Όμως, η εκλογική επιτυχία του ηγέτη του Βουλγαρικού Σοσιαλιστικού Κόμματος οφείλεται και σε μία πετυχημένη προεκλογική συμφωνία του με τους εκπροσώπους των Ρομά, οι οποίοι, αντίθετα απ' ό τι δείχνουν τα επίσημα στατιστικά στοιχεία, φαίνεται ότι υπερτερούν αριθμητικά των Τούρκων της

Βουλγαρίας, κάτι που ήταν βέβαια σε θέση να γνωρίζει η ηγεσία του Βουλγαρικού Σοσιαλιστικού Κόμματος. Σε μελέτη της του 1998, με τίτλο «Turks, Pomaks and Roma in Bulgaria after 1989», η Βουλγάρα καθηγήτρια L. Sarona, αναφέρει, ότι «προφανώς υπάρχει πρόβλημα στον κατά προσέγγιση αριθμό αυτής της (μειονοτικής) ομάδας», αλλά «όποιος και να είναι ο ακριβής αριθμός, ένα σημαντικό συμπέρασμα που βγαίνει από τους διάφορους αριθμούς είναι, ότι οι Ρομά αντιπροσωπεύοντας το 7%-9,4% του συνολικού πληθυσμού κάνουν τη Βουλγαρία να έχει μία από τις μεγαλύτερες μειονότητες Ρομά στον κόσμο» και επισημαίνει, ότι «οι Ρομά έχουν το δυναμικό να καταστούν μία ισχυρή πολιτική δύναμη». Ο Γκ. Παρβάνωφ φαίνεται ότι αξιοποίησε άκρως επιτυχώς αυτό το δυναμικό και ανέλαβε τα καθήκοντα του Προέδρου της Βουλγαρίας τον Ιανουάριο 2002.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Σήμερα είναι σαφές, ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος που απειλεί τα πρώην κομμουνιστικά Βαλκάνια, αλλά και την Ελλάδα, είναι η δημογραφική αιμορραγία, αριθμητική και ποιοτική, εφόσον μεταξύ των σύγχρονων Βαλκάνιων μεταναστών περιλαμβάνεται μεγάλο ποσοστό μορφωμένων, τους οποίους στερούνται οι χώρες τους σε μία ιστορική χρονική στιγμή κατά την οποία τους χρειάζονται πολύ περισσότερο από χρονικές περιόδους ομαλών συνθηκών.

Ετήσια δημογραφική εξέλιξη στη Βουλγαρία (επί τοις χιλίοις)

σύμφωνα με τα επίσημα βουλγαρικά στοιχεία:

2004: -5,2	2005: -5,4	2006: -5,1
2007: -5	2008: -4,3	2009: -3,5
2010: -4,6	2011: -5,1	2012: -5,5

2012 :

Μείωση αστικού πληθυσμού: -2,8

Μείωση αγροτικού πληθυσμού: -12,8

Αντίστοιχη είναι η εικόνα και στα προηγούμενα έτη.

Μία από της τραγικότερες δημογραφικές αιμορραγίες παγκοσμίως εξελίσσεται στη **Βουλγαρία**. Επίσημως, σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Στατιστικού

Ινστιτούτου της Βουλγαρίας, ο πληθυσμός της στις 31.12.2012 ήταν 7.282.041 κάτοικοι, ο πραγματικός πληθυσμός εκτιμάται όμως σε περίπου 7,1 εκ. κάτοικοι.

Η μετανάστευση Βουλγάρων στο εξωτερικό από το 1990 μέχρι σήμερα έχει σαφέστατα οικονομικά αίτια και έχει απομακρύνει από την πατρίδα τους πάνω από 1,5 εκ. ανθρώπους, οι περισσότεροι των οποίων δεν θέλουν να επιστρέψουν.

Όσο υπήρχαν εμπόδια για τις βίζες οι κυβερνήσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας και άλλων κρατών πίεζαν για την κατάργησή τους. Όταν καταργήθηκαν οι βίζες για τις χώρες Σένγκεν και άρχισε να αδειάζει η Βουλγαρία, η βουλγαρική κυβέρνηση έκανε σκέψεις να επιβάλλει η ίδια βίζα εξόδου, ώστε να περιοριστεί η μετανάστευση. Αυτό βέβαια δεν ήταν δυνατόν να γίνει.

Αντίθετα με τη Βουλγαρία, ο πληθυσμός που ζει εντός των σημερινών συνόρων της **Αλβανίας**, λόγω διαφορετικών κοινωνικών και θρησκευτικών λόγων, αναμένεται να έχει αυξητική πορεία παρά τον φθίνοντα αριθμό τέκνων ανά οικογένεια.

Είναι όμως άκρως πιθανόν η Αλβανία να περιλαμβάνει σε λίγα χρόνια εντός των πιθανώς διαφορετικών των σημερινών συνόρων της πληθυσμούς που ζουν σήμερα στο Κόσοβο ή/και στη δυτική περιοχή της ΠΓΔΜ. Συνεπώς, χωρίς να επεκτεινόμαστε στο χώρο των πολιτικών πιθανοτήτων, είναι λογικό να μην αναμένεται δυσμενής εξέλιξη στις δημογραφικές εξελίξεις των Αλβανών.

Παράλληλα, θεωρείται σχεδόν σίγουρη η ταχεία οικονομική ανάπτυξη της χώρας, λαμβανομένου υπόψη ότι για μία μικρή χώρα όπως είναι η Αλβανία ακόμη και μία σχετικά μικρή βοήθεια καταλήγει να είναι αρκετά σημαντική.

Σύμφωνα με στοιχεία που ανακοινώθηκαν την 1.5.2013 η Αλβανία είναι μεταξύ των πρώτων 10 χωρών που κατά την εικοσαετία από το 1992 μέχρι το 2012 παρουσίασαν τη μεγαλύτερη άνοδο βιοτικού επιπέδου με βάση την αγοραστική δύναμη των κατοίκων.

Σε αυτό συνέβαλαν ιδιαίτερα τα μεταναστευτικά εμβάσματα των Αλβανών, που ζουν κυρίως στην Ελλάδα, στην Ιταλία και σε άλλες, ευρωπαϊκές κυρίως, χώρες.

Αξία των εμβασμάτων Αλβανών μεταναστών συγκρινόμενη με την αξία των αλβανικών εξαγωγών προϊόντων και με το αντίστοιχο εμπορικό έλλειμμα (σε εκ. \$, από το 2007 σε εκ. €).

		Αξία εμβασμάτων	Αλβανικές εξαγωγές	Αλβανικές εισαγωγές	Εμπορικό έλλειμμα
Εκ. \$	1992	150	70	541	471
	1993	326	112	621	509
	1994	378	141	601	460
	1995	385	205	680	475
	1996	500	244	922	678
	1997	267	159	694	535
	1998	452	208	812	604
	1999	368	275	938	663
	2000	525	255	1.076	821
	2001	555	305	1.332	1.027
	2002	647	330	1.485	1.155
	2003	806	447	1.783	1.336
	2004	956	601	2.184	1.583
	2005	990	656	2.477	1.821
2006	1.178	793	2.882	2.089	
Εκ. €	2007	952	889	3.045	2.156
	2008	833	917	3.349	2.432
	2009	781	751	3.054	2.303
	2010	690	1.172	3.254	2.082
	2011	665	1.406	3.647	2.241
	2012	675	1.526	3.525	1.999

Πηγή: Bank of Albania,
Πηγή: Bank of Albania

Από το 1993 μέχρι το 2006, κάθε χρόνο, η αξία των εμβασμάτων υπερκάλυπτε την αξία των εξαγωγών και κάλυπτε πάνω από το 50% του εμπορικού.

ελλείμματος. Από το 2007 μέχρι και το 2012 η αξία τους φθίνει, υστερεί των εξαγωγών και καλύπτει γύρω στο ένα τρίτο του εμπορικού ελλείμματος.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ

σε δισ. \$

	2009	2010	2011
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	4,9	3,9	3,9
ΣΕΡΒΙΑ	3,9	3,3	3,3
ΒΟΣΝΙΑ & ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	2,1	1,8	2,0
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	1,2	1,4	1,6
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	1,6	1,3	1,5
ΕΛΛΑΣ	2,0	1,5	1,2
ΑΛΒΑΝΙΑ	1,3	1,2	1,2
ΚΟΣΟΒΟ	1,1	1,0	1,1
ΤΟΥΡΚΙΑ	1,0	1,0	1,1
ΠΓΔΤΜ	0,4	0,4	0,4
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	0,3	0,3	0,3
ΣΥΝΟΛΟ	19,8	17,1	17,6

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα

Ο πληθυσμός του σημερινού κράτους της **Σερβίας**, σύμφωνα με στοιχεία του Ο.Η.Ε., εκτιμάται ότι θα παραμείνει σταθερός μέχρι το 2020. Όπως είπαμε για τους Αλβανούς, έτσι και για τους Σέρβους υπάρχουν αντίστοιχα πληθυσμιακά αποθέματα στη Σερβική Δημοκρατία της Β & Ε.

Στη **Βοσνία & Ερζεγοβίνη**, πολλοί νέοι επιθυμούν να αναζητήσουν καλύτερο μέλλον στο εξωτερικό. Αν συνεχιστεί αυτή η τάση φυγής, το 2020 η νεολαία θα αποτελεί ένα πολύ μικρό ποσοστό του πληθυσμού της χώρας.

Στην **ΠΓΔΤΜ** το δημογραφικό πρόβλημα είναι πιο σύνθετο λόγω της έρπουσας σύγκρουσης μεταξύ των Σλάβων και των Αλβανών κατοίκων της. Το **Νοέμβριο 2002** πραγματοποιήθηκε απογραφή πληθυσμού. Σύμφωνα με αυτή, ο **πληθυσμός** της χώρας ήταν **2.022.547**, μεταξύ των οποίων 1.279.981 Σλαβομακεδόνες (64,2%) 509.083 Αλβανοί (25,2%) 77.959 Τούρκοι (3,85%) 53.879 Ρόμα (2,66%) 35.939 Σέρβοι (1,78%) 17.018 Βόσνιοι (0,84%) 9.695 Βλάχοι (0,48%) και 20.993 (1,4%) άλλης εθνικότητας.

Η επόμενη απογραφή, που είχε αρχίσει την 1^η Οκτωβρίου 2011, διακόπηκε με τις σλάβικες Αρχές να κατηγορούν τους Αλβανούς της ΠΓΔΤΜ ότι ήθελαν να εμφανίσουν αναληθή στοιχεία καταγράφοντας και άτομα που είχαν εγκαταλείψει οριστικά τη χώρα.

Σήμερα η ανεργία συνεχίζει να μαστίζει τη χώρα και ένα μεγάλο ποσοστό των τελειόφοιτων ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σκέπτεται σοβαρά να μεταναστεύσει στο εξωτερικό. Το «φράγμα» Σένγκεν εμποδίζει τη δημογραφική αιμορραγία, όπως την εμπόδιζε και για τη Ρουμανία και Βουλγαρία μέχρι που καταργήθηκαν οι θεωρήσεις εισόδου για τις χώρες-μέλη του Σένγκεν για τους Ρουμάνους και τους Βούλγαρους πολίτες. Ο συνολικός αριθμός των αποδήμων της ΠΓΔΤΜ εκτιμάται σε 700.000 άτομα, οι οποίοι ζουν κυρίως στην Αυστραλία, στον Καναδά και στις ΗΠΑ.

Η **Ρουμανία** υπέστη πληθυσμιακές απώλειες με τη μαζική έξοδο από τη χώρα της γερμανικής μειονότητας, (1%) του συνολικού πληθυσμού, δηλ. 230.000 άτομα, που κατέφυγαν στη Γερμανία την πρώτη δεκαετία που ακολούθησε την κατάρρευση του καθεστώτος και το άνοιγμα των συνόρων. Παράλληλα σημειώθηκε μία μαζική σχεδόν μετανάστευση μη μειονοτικού ρουμανικού πληθυσμού σε χώρες της ΕΕ, με συνέπεια να μειωθεί ο πληθυσμός της χώρας περίπου 2 εκ. άτομα μέσα σε 22 χρόνια. Η λατινική κοινή γλωσσική ρίζα έστειλε πολλούς Ρουμάνους στην Ισπανία,¹ στη Γαλλία και στην Ιταλία, αλλά και στην πλούσια και μεγάλης απορροφητικότητας Γερμανία, παρά την έλλειψη κοινής λατινικής συγγένειας. Παράλληλα με το μεταναστευτικό κύμα έπεσε αισθητά και η γεννητικότητα. Σύμφωνα με εκτίμηση του Εθνικού Ινστιτούτου Ερευνών του Βουκουρεστίου, ο πληθυσμός της Ρουμανίας το 2050 ενδέχεται να έχει μειωθεί στα 16 εκ.

Τραγική είναι η κατάσταση στη **Μολδαβία**, η οποία είναι η φτωχότερη χώρα της Ευρώπης. Για πολλούς κατοίκους της επαρχίας ο μόνος τρόπος επιβίωσης είναι η μετανάστευση. Τουλάχιστον το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού της έχει μεταναστεύσει στο εξωτερικό, ενώ σύμφωνα με έκθεση υπηρεσιών του Ο.Η.Ε. υπάρχουν πολλά χωριά στη Μολδαβία, από τα οποία μετανάστευσε τουλάχιστον ο μισός πληθυσμός. Εκτιμάται, ότι κατά τη διάρκεια της τελευταίας

---

¹ Είναι χαρακτηριστικό, ότι μεταξύ των 191 νεκρών της τρομοκρατικής ενέργειας του Μαρτίου 2004 στο σιδηροδρομικό σταθμό Ατότσα της Μαδρίτης οι 17 ήταν Ρουμάνοι, ενώ άλλοι περίπου 80 Ρουμάνοι είχαν τραυματιστεί και βέβαια αυτοί δεν ήταν μέλη κάποιας ομάδας τουριστών, αλλά μετανάστες που ζούσαν σε εργατικό προάστιο της Μαδρίτης.

εικοσαετίας περίπου 800.000 Μολδαβοί εγκατέλειψαν τη χώρα, αν και ο επίσημος αριθμός είναι πολύ μικρότερος. Το 80% των μεταναστών είναι ηλικίας μεταξύ 25 και 45 ετών, ενώ σημαντικό ποσοστό είναι ειδικευμένα άτομα, με συνέπεια να τα στερείται η χώρα εις βάρος της ανάπτυξής της.

Επίσημη μολδαβική έρευνα αναφέρει, ότι το 80% του πληθυσμού της χώρας επιθυμεί να μεταναστεύσει στο εξωτερικό.

Η μετανάστευση περιορίζοντας μεν την ανεργία περιορίζει συγχρόνως τις αναπτυξιακές δυνατότητες της χώρας, εφόσον μειώνει το εργατικό δυναμικό της, περιορίζει την αγορά, περιορίζει τις παραγωγικές δυνατότητες και γενικά περιορίζει το οικονομικό δυναμικό της χώρας εξασθενώντας μάλιστα μακροχρονίως και την πληθυσμιακή πυραμίδα της.

Πληθυσμιακή προοπτική επιλεγμένων περιοχών & χωρών
(σε εκ. κατοίκους)

	2010	2020	2030	2050
Κόσμος	6.896	7.657	8.321	9.306
Ευρώπη	738	744	741	719
Αφρική	1.022	1.278	1.562	2.192
Ελλάς	11	12	12	12
Κύπρος	1	1	1	1
Αλβανία	3	3	3	3
Βοσνία & Ερζεγ.	4	4	3	3
Μαυροβούνιο	1	1	1	1
Μολδαβία	4	3	3	3
ΠΓΔΜ	2	2	2	2
Βουλγαρία	7	7	6	5
Ρουμανία	21	21	20	19
Σερβία	10	10	9	9
Τουρκία	73	81	87	92
Αίγυπτος	81	95	106	123
Γαλλία	63	66	68	72
Γερμανία	82	81	79	75
ΗΠΑ	310	337	362	403
Ινδία	1.225	1.387	1.523	1.692
Κίνα	1.341	1.388	1.393	1.296
Ουκρανία	45	43	41	36
Ρωσσία	143	141	136	126

Πηγή: Αναθεωρημένα στοιχεία του ΟΗΕ. (World Population Prospects, The 2010 Revision).

Όσον αφορά τη δημογραφική εξέλιξη στην **Τουρκία**, η πληθυσμιακή έκρηξη διαρκείας συνιστά απειλή απέναντι στις όμορες της χώρες, ευρωπαϊκές και ασιατικές. Η προσδοκία ζωής παρουσιάζει συνεχή βελτίωση.

Το 2011 σε σύνολο πληθυσμού 74 εκ. κατοίκων το 26% ήταν ηλικίας μέχρι 15 ετών, το 49,2% μεταξύ 15 και 44 ετών, το 18,7% μεταξύ 45 και 64 ετών και μόνο το 6,1% ήταν άνω των 65 ετών (στοιχεία ΟΗΕ).

**Ποσοστιαία % κατανομή των πληθυσμών
επιλεγμένων βαλκανικών χωρών
κατά ομάδα ηλικίας στο έτος 2011**

	0-14	15-44	45-64	65+
Αλβανία*	38,0	8,0	37,0	17,0
Βουλγαρία	13,8	40,7	27,7	17,8
ΠΓΔΜ	17,3	45,5	25,2	12,0
Ρουμανία	15,2	45,0	24,8	15,0
Σερβία	17,5	42,5	25,7	14,3
Τουρκία	26,0	49,2	18,7	6,1
ΕΛΛΑΣ	14,7	40,6	26,0	18,7

Πηγή: Αναθεωρημένα στοιχεία του ΟΗΕ
(World Population Prospects, The 2010 Revision).

* Σε σύνολο πληθυσμού 1.865.000 κατοίκων

Παρά τον μειούμενο ρυθμό γεννητικότητας του τουρκικού πληθυσμού, η συνεχιζόμενη ραγδαία αύξηση του καθιστά την Τουρκία έναν όλο και πιο υπολογίσιμο παράγοντα διεθνώς όσον αφορά την οικονομική παράμετρο με ιδιαίτερη πτυχή το μέγεθος της αγοράς της ως διαπραγματευτικό χαρτί. Τη σέβονται γιατί είναι πελάτης με μεγάλη αγοραστική δύναμη. Συνεπώς, ο πολύ νεανικός πληθυσμός της χώρας σε επίπεδο περιφερειακών γεωστρατηγικών συσχετισμών συνιστά περισσότερο ένα πλεονέκτημα για την Τουρκία, παρά μειονέκτημα, **εφόσον το επίπεδο ανεργίας κρατηθεί σε ποσοστά, που δεν θα δημιουργήσουν κραδασμούς με μη ελεγχόμενες συνέπειες.**

Η Τουρκία, με το επίπεδο ανεργίας γύρω στο 9% - 10% (2012: 9,2%) που δεν είναι και χαμηλό, αν και «μακιγιαρισμένο», δείχνει να το «παλεύει» και να παρουσιάζει σταθερή αύξηση του ΑΕΠ και του κατά κεφαλή εισοδήματος, άρα και της κατανάλωσης στην Τουρκία, άρα και των εξαγωγών προς την Τουρκία αρκετών χωρών.

ΜΕΓΕΘΗ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ σε εκ. άτομα 2013	ΑΕΠ σε δις. € 2012	ΕΞΑΓΩΓΕΣ σε εκ. € 2012
ΑΛΒΑΝΙΑ	2,8	10	1.526
ΒΟΣΝΙΑ & ΕΡΖ.	3,7	13	4.018
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	7,1	40	20.793
ΚΟΣΟΒΟ	1,8	5	0
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	0,6	3	367
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	3,4	6	1.663
ΠΓΔΜ	1,9	8	3.093
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	21,2	132	45.043
ΣΕΡΒΙΑ	7,1	30	8.837
ΤΟΥΡΚΙΑ	76	612	118.665
ΕΛΛΑΣ	10,8	194	27.363
ΣΥΝΟΛΟ	136,4	1.053	231.368
ΚΟΣΜΟΣ	7.115	52.920	13.400.000

Πηγές: Στοιχεία των Στατιστικών Υπηρεσιών των βαλκανικών κρατών (για πληθυσμό)
Διεθνείς Οργανισμοί (για ΑΕΠ, Εξαγωγές)
Παράρτημα 3 του ΕΠΕΑΕΚ (για ΑΕΠ, Εξαγωγές)

Μέγεθος αγοράς

50 εκ. άτομα στα Ευρωπαϊκά Βαλκάνια
+ 76 εκ. άτομα στην Τουρκία,

που παράγουν, καταναλώνουν και πραγματοποιούν εισαγωγές και εξαγωγές.

Πόσο ανταγωνιστικές είναι οι χώρες των Βαλκανίων;

Στον ετησίως συγκροτούμενο από το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ πίνακα κατάταξης με βάση την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών των χωρών παγκοσμίως, οι οικονομίες των βαλκανικών χωρών βρίσκονται πολύ χαμηλά. Στον πίνακα εμφανίζονται οι θέσεις τους σε σύνολο 144 οικονομιών χωρών που βαθμολογήθηκαν με ανώτατο βαθμό το 6.

Δείκτης παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας (2012-2013)

Χώρες	Σειρά γενικής κατάταξης	Βαθμοί
Ελβετία	1	5,72
Γερμανία	6	5,48
ΗΠΑ	7	5,47
Νορβηγία	15	5,27
Γαλλία	21	5,11
Κίνα	29	4,83
Ισπανία	36	4,60
Ιταλία	42	4,46
Τουρκία	43	4,45
Κύπρος	58	4,32
Ινδία	59	4,32
Βουλγαρία	62	4,27
Ρωσσία	67	4,20
Μαυροβούνιο	72	4,14
Ρουμανία	78	4,07
ΠΓΔΜ	80	4,04
Μολδαβία	87	3,94
Βοσνία & Ερζεγοβ.	88	3,93
Αλβανία	89	3,91
Σερβία	95	3,87
Ελλάς	96	3,86
Νιγηρία	115	3,67
Μπουρούντι	144	2,78

Η έλλειψη ανταγωνιστικότητας δημιουργεί εμπορικά ελλείμματα

Εμπορικά ελλείμματα βαλκανικών χωρών (σε εκ. €)

	2008	2009	2010	2011	2012
Τουρκία	46.882	27.480	53.550	76.126	65.422
Ελλάς	43.536	33.939	28.939	23.648	21.063
Ρουμανία	22.709	9.738	9.534	9.674	9.564
Σερβία	8.067	5.195	5.229	5.809	5.946
Βουλγαρία	9.890	5.177	3.573	3.100	4.680
B&E	5.510	3.726	3.396	3.995	3.736
Μολδαβία	2.545	1.535	1.780	2.288	2.347
Αλβανία	2.431	2.303	2.082	2.241	1.999
ΠΓΔΜ	1.763	1.560	1.448	1.682	1.784
Μαυροβούνιο	2.114	1.377	1.327	1.369	1.453
ΣΥΝΟΛΟ	147.177	93.800	112.720	132.105	120.2215

Πηγή: Οι στατιστικές υπηρεσίες βαλκανικών χωρών.

Εδώ αντανακλάται η λόγω οικονομικής υπανάπτυξης των συγκεκριμένων χωρών περιορισμένη ανταγωνιστικότητα στον παγκόσμιο οικονομικό στίβο. Περιορισμένη βιομηχανική υποδομή, ανυπαρξία υψηλής τεχνολογίας, έρευνας, ποιοτικής παιδείας κ.λπ.

Ετήσια εξέλιξη πληθωρισμού (% , Δεκ./Δεκ.)

	2008	2009	2010	2011	2012
Αλβανία	2,2	3,7	3,4	1,7	2,4
B&E	3,8	0	3,1	3,1	1,8
Βουλγαρία	7,8	0,6	4,5	2,8	4,2
Ελλάς	2,0	2,6	5,2	2,4	0,8
Μαυροβούνιο	6,9	1,5	0,7	2,8	5,1
Μολδαβία	7,3	0,4	8,1	7,8	4,1
ΠΓΔΜ	4,1	-1,6	3,0	2,8	4,7
Ρουμανία	6,3	4,7	8,0	3,1	5,0
Σερβία	8,6	6,6	10,3	7,0	12,1
Τουρκία	10,1	6,5	6,4	10,5	6,2

Ο πληθωρισμός σχεδόν σε όλες τις βαλκανικές χώρες ήταν σχετικά χαμηλός, όπως και στα προηγούμενα χρόνια. Αυτό έχει φυσικά να κάνει με τη φτώχεια, διότι όταν η ζήτηση λόγω έλλειψης χρημάτων είναι χαμηλή, δεν μπορούν τα εμπορεύματα να προσφέρονται ακριβά. Εξάιρεση αποτέλεσαν μεμονωμένες προσωρινές καταστάσεις που οδήγησαν και σε κοινωνικές εξεγέρσεις. Π.χ. το έτος 1997 ήταν καταστροφικό για τις περισσότερες χώρες της περιοχής.

«Πυραμίδες» στην Αλβανία και στην ΠΓΔΜ, νωρίτερα στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία.

Στη Βουλγαρία οδηγήθηκαν σε πτώση της κυβέρνησης.

Σήμερα λειτουργεί ακόμη ο θεσμός του Νομισματικού Συμβουλίου.

Με τον θεσμό του Νομισματικού Συμβουλίου (Currency Board), που υιοθετήθηκε υπό την πίεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και **άρχισε να λειτουργεί την 1^η Ιουλίου 1997**, έπεσε κάθετα ο πληθωρισμός. Από **311%** στο 1996 και **579%** στο 1997 στο **1%** στο 1998. Το βασικό χαρακτηριστικό του είναι ότι τα αποθέματα της χώρας σε ένα ξένο νόμισμα που επιλέγεται επί τούτου (τότε είχε επιλεγεί το γερμανικό μάρκο με σταθερή ισοτιμία 1 μάρκο = 1.000 λέβα και αργότερα το μάρκο αντικαταστάθηκε από το **€ 1 € = 1,9558 νέα λέβα** που ισχύει μέχρι και σήμερα) πρέπει να καλύπτουν τουλάχιστον 100% την κυκλοφορούσα σε εγχώριο νόμισμα ποσότητα χρήματος στο εσωτερικό της χώρας.

Άρα είναι αναγκαία η επίτευξη πλεονασματικού ισοζυγίου πληρωμών, χρειάζονται πλεονάσματα συναλλαγματικά π.χ. εμπορικό πλεόνασμα ή εισροή συναλλάγματος από ξένες επενδύσεις προκειμένου να αυξηθεί η κυκλοφορία χρήματος στο εσωτερικό της χώρας. Απλά έπαψαν να τυπώνουν χρήμα, δηλαδή έπαψαν να «παράγουν» χρήμα χωρίς αξία. Απεδείχθη, ότι αυτό το εργαλείο (το Νομισματικό Συμβούλιο) λειτούργησε ως φρένο, αλλά δεν μπορούσε να λειτουργήσει ως γκάζι. Δεν είχε αναπτυξιακές δυνατότητες.

Με την πτώση του κομμουνισμού στα Βαλκάνια, το σχετικό ενδιαφέρον εστιάστηκε στις οικονομικές εξελίξεις και οι χώρες αυτές μαζί με τις άλλες χώρες της τέως Ανατ. Ευρώπης έλαβαν τον δήθεν τιμητικό τίτλο **«αναδυόμενες αγορές – emerging markets»**, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι ασχολήθηκαν πρωτίστως με το πώς θα κατακτούσαν τις αγορές των συγκεκριμένων χωρών.

Δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης

Χώρες	Σειρά κατάταξης	Βαθμολογία
Νορβηγία	1	0,955
Αυστραλία	2	0,938
ΗΠΑ	3	0,937
Γερμανία	5	0,920
Ιαπωνία	10	0,912
Αυστρία	18	0,895
Γαλλία	20	0,893
Ιταλία	25	0,881
Ην. Βασίλειο	26	0,875
ΕΛΛΑΣ	29	0,860
ΚΥΠΡΟΣ	31	0,848
Πορτογαλία	40	0,816
Μαυροβούνιο	52	0,791
Ρωσσία	55	0,788
Ρουμανία	56	0,786
Βουλγαρία	57	0,782
Σερβία	64	0,769
Αλβανία	70	0,749
ΠΓΔΜ	78	0,740
Βοσνία & Ερζεγοβίνη	81	0,735
Βραζιλία	85	0,730
Τουρκία	90	0,722
Κίνα	101	0,699
Αίγυπτος	112	0,662
Μολδαβία	113	0,660
Ινδία	136	0,554
Μοζαμβίκη	185	0,327

Πηγή: Human Development Report 2013 (UNDP) – 2012 Rankings

Παρά τα κάποια καλά «διαπιστευτήρια» της Ελλάδος σε σχέση με τις άλλες βαλκανικές χώρες, όσον αφορά τον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης, τα 11 εκ. των καταναλωτών στην Ελλάδα είναι μία μικρή αγορά, που δεν μπορεί να προσφέρει στις επιχειρήσεις τα πλεονεκτήματα της «οικονομίας κλίμακας», δηλ. να πέφτει το μέσο κόστος παραγωγής όσο αυτή αυξάνεται. Είναι λοιπόν λογικό, το

ότι πολλές ελληνικές επιχειρήσεις επέλεξαν να ισχυροποιηθούν διεθνώς στηριζόμενες στις γειτονικές χώρες της Ελλάδος, όπου μπορούν να δρουν διαθέτοντας συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών τους.

Τα Βαλκάνια είναι η γειτονιά μας, είμαστε πιο κοντά στις νέες βαλκανικές αγορές, τόσο γεωγραφικά όσο και από άποψη νοοτροπίας, ηθών και εθίμων σε σχέση με τους ανταγωνιστές μας.

Η γεωγραφική εγγύτητα σημαίνει **μειωμένο κόστος μεταφοράς** και **μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα** σε σχέση με χώρες που προσφέρουν προϊόντα ανταγωνιστικά των ελληνικών προϊόντων, αλλά γεωγραφικά πιο απόμακρες. Πρόσθετα **η νοοτροπία του γείτονα είναι πιο κατανοητή** και αυτό συνεισφέρει σε μία καλύτερη συνεργασία. Επιπλέον **το κοντινό διώχνει τους φόβους** και **ενθαρρύνει τη λήψη αποφάσεων** οικονομικής συνεργασίας. Οι κοντινές αποστάσεις διευκολύνουν μετακινήσεις και ρυθμίσεις υποθέσεων εντός μιας ημέρας, χωρίς ιδιαίτερο οικονομικό κόστος.

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ - ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ (σε εκ. €)

		2008	2009	2010	2011	2012
ΑΛΒΑΝΙΑ	ΕΞ.	378	515	458	426	419
	ΕΙΣ.	99	73	97	77	82
	ΙΣΟΖ.	279	442	361	349	337
B&E	ΕΞ.	38	77	75	87	82
	ΕΙΣ.	12	8	7	8	8
	ΙΣΟΖ.	26	69	68	79	74
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	ΕΞ.	1.241	1.023	1.082	1.280	1.512
	ΕΙΣ.	1.166	962	1.088	1.217	1.295
	ΙΣΟΖ.	75	61	-6	63	217
ΚΟΣΟΒΟ	ΕΞ.	64	66	64	63	71
	ΕΙΣ.	0	0	0	0	0
	ΙΣΟΖ.	64	66	64	63	71

ΜΑΥΡΟΒ.	ΕΞ.	30	71	128	161	163
	ΕΙΣ.	65	38	59	54	66
	ΙΣΟΖ.	-35	33	69	107	97
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	ΕΞ.	14	36	63	39	31
	ΕΙΣ.	12	15	19	22	13
	ΙΣΟΖ.	2	21	44	17	18
ΠΓΔΤΜ	ΕΞ.	442	407	391	566	830
	ΕΙΣ.	361	213	196	168	170
	ΙΣΟΖ.	81	194	195	398	660
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	ΕΞ.	773	591	614	629	576
	ΕΙΣ.	526	469	486	506	473
	ΙΣΟΖ.	247	122	128	123	103
ΣΕΡΒΙΑ	ΕΞ.	234	178	169	219	237
	ΕΙΣ.	152	103	156	183	128
	ΙΣΟΖ.	82	75	13	36	109
ΤΟΥΡΚΙΑ	ΕΞ.	622	859	1.257	1.882	2.968
	ΕΙΣ.	1.693	1.315	1.161	1.157	1.111
	ΙΣΟΖ.	-1.071	-456	96	725	1.857
ΣΥΝΟΛΟ	ΕΞ.	3.836	3.823	4.301	5.352	6.889
	ΕΙΣ.	4.086	3.196	3.269	3.392	3.346
	ΙΣΟΖ.	-250	627	1.032	1.960	3.543

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Το 2012 η αξία των ελληνικών εξαγωγών στις βαλκανικές χώρες κάλυψε το 25,2% της αξίας του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών (2011: 22,3%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις εισαγωγές ήταν 6,9% (2011: 7,1%).

Στα Βαλκάνια δραστηριοποιούνται γύρω στις 3.500 επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων με συνολικές επενδύσεις που ξεπερνούν τα 10 δις. €

Η 3E (παράγει μπύρες και αναψυκτικά) έχει εργοστάσια σε πολλές χώρες της

Ευρώπης, μεταξύ των οποίων στη **Ρουμανία**, στη **Βουλγαρία**, ενώ στην **ΠΓΔΤΜ** αγόρασε το 55% της ζυθοποιίας των Σκοπίων Skopska Pivara (αρχική επένδυση 34 εκ. \$ + 26 εκ. \$).

Η **Alumil** (παράγει προϊόντα αλουμινίου) έχει εργοστάσια σε 18 χώρες.

Η επιχείρηση **Λούλη** ελέγχει το 65% της παραγωγής αλεύρων στη **Ρουμανία**, το 40% στη **Βουλγαρία** και διαθέτει κέντρο διανομής και μονάδα παραγωγής αρτοποιημάτων στην **Αλβανία**. Την περασμένη εβδομάδα μεταβιβάστηκε σε ισπανική εταιρεία, θυγατρική αραβικής με έδρα τα ΗΑΕ, το 10% των μετοχών και σύντομα η ξένη συμμετοχή θα φθάσει στο 20% έναντι συνολικά 14 εκ. € με προοπτική διεύρυνσης των διεθνών δραστηριοτήτων της.

Ο **TITAN** έχει σημαντικά μερίδια στις αγορές τσιμέντου στη **Βουλγαρία**, στη **Σερβία**, στην **ΠΓΔΤΜ**, στην οποία αγόρασε την UJSE (επένδυση 60 εκ. €), στην **Αλβανία**, στο **Κόσοβο** και στην **Τουρκία**.

Η **ΔΕΛΤΑ**, με εργοστάσια στη Βουλγαρία, στη Ρουμανία και στη Σερβία και με δίκτυο διανομής στην ΠΓΔΤΜ, ελέγχει μεγάλο μερίδιο της αγοράς παγωτών στα Βαλκάνια. Πουλήθηκε στη Nestle.

Η **Chipita** διαθέτει εργοστάσια στη **Ρουμανία** και στη **Βουλγαρία**.

Εταιρείες **ετοιμών ενδυμάτων, κονσερβών λαχανικών, αλλαντικών, παραγωγής προϊόντων ζαχαροπλαστικής, χαρτοποιίες κ. ά.**

Πλήθος εμπορικών επιχειρήσεων με Γραφεία και αντιπροσώπους στις βαλκανικές χώρες, οι οποίοι μεριμνούν επί τόπου για την διανομή στις επί μέρους βαλκανικές αγορές προϊόντων που παράγονται στην Ελλάδα (τρόφιμα & ποτά, είδη οικιακής χρήσεως, χημικά προϊόντα, κατασκευαστικά υλικά, φάρμακα, γούνες κ.ά).

Τηλεπικοινωνίες

ΟΤΕ/ Cosmote:

Στη **Ρουμανία** με συνολική επένδυση (1998) 950 εκ. \$ (τη μεγαλύτερη ελληνική επένδυση που είχε γίνει μέχρι τότε στο εξωτερικό), διαθέτει το πλειοψηφικό πακέτο της RomTelecom. (Από το αρχικό 35% πήγε στο 54%).

Το 2009 ο ΟΤΕ υπέγραψε μέσω της COSMOTE συμφωνία για την εξαγορά της ρουμανικής εταιρείας κινητής τηλεφωνίας Zapp έναντι συνολικού τιμήματος 207 εκ. €

Για λόγους οικονομίας κλίμακας συγχωνεύονται τώρα η RomTelekom και η Cosmote Ρουμανίας πρώην (Cosmorom). Στην Ελλάδα έχει ολοκληρωθεί ήδη η λειτουργική ενοποίηση ΟΤΕ-Cosmote.

Στην **Αλβανία** βρίσκεται επίσης με συμμετοχή 85% στην εταιρεία κινητής τηλεφωνίας AMC Mobilfunk, επένδυση 140 εκ. \$. Επίσης στην Αλβανία υπάρχει και δεύτερη ελληνική επένδυση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών, ύψους 135 εκ. \$, μέσω Vodafone.

Στην **ΠΓΔΤΜ** βρίσκεται με την Cosmofon, θυγατρική της Cosmote (κινητή τηλεφωνία, αρχική επένδυση 135 εκ. €).

Στη **Βουλγαρία** ο ΟΤΕ είχε την Globul (εταιρεία κινητής τηλεφωνίας, επένδυση 220 εκ. \$), που μετά από σχετικό διαγωνισμό πωλήθηκε πριν λίγες εβδομάδες μαζί με τη Germanos Βουλγαρίας έναντι 717 εκ. € στη νορβηγική Telenor. Η Globul δημιουργούσε το 7% των συνολικών εσόδων του ΟΤΕ και το 9% των λειτουργικών κερδών του.

Επίσης, στη **Σερβία** ο ΟΤΕ είχε αγοράσει το 1997 το 20% του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Σερβίας έναντι 410 εκ. \$, το οποίο πούλησε όμως το 2012 στους Σέρβους έναντι 397 εκ. €

Πώληση στην ArabSat του Hellas Sat, που διέθετε ψηφιακές πλατφόρμες για τα κανάλια της Nova στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία. Η τιμή ήταν πολύ χαμηλή, μόλις 208 εκ. \$, όμως ο δορυφόρος είχε μόνο άλλα πέντε χρόνια ζωής (από 15 συνολικά).

Με την πώληση του ΟΤΕ Ελλάδος χάσαμε το μανάτζμεντ και υφιστάμεθα συρρίκνωση (αποκλιμάκωση οικονομική, απώλεια στρατηγικού πλεονεκτήματος, απώλεια έμμεση 40 εταιρείες «ουρά» του ΟΤΕ, ζούσαν καλύπτοντας ανάγκες του).

Κλωστοϋφαντουργία: Στην ΠΓΔΤΜ 130 επιχειρήσεις, 21% της συνολικής παραγωγής, 7,4% του ΑΕΠ, 24% του συνόλου της αξίας των εξαγωγών και απασχολεί 47.000 εργαζόμενους (27% του εργατικού δυναμικού). Στη

Βουλγαρία πάνω από 150 επιχειρήσεις και μικρότερος αριθμός στη Ρουμανία και στην Αλβανία.

Μονάδες επεξεργασίας καπνών: Δύο μεγάλες στην ΠΓΔΤΜ (Στρούμνιτσα Ταμπάκ και Κότσανα Ταμπάκ) ελέγχονται από όμιλο ελληνικών συμφερόντων.

Τα **ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ** απέκτησαν το 1999 το 81,5% των μετοχών στο διωλιστήριο ΟΚΤΑ των Σκοπίων, τη μεγαλύτερη βιομηχανική και εμπορική επιχείρηση της χώρας. Μέχρι σήμερα τα ΕΛ.ΠΕ. έχουν επενδύσει 80 εκ. € στο διωλιστήριο, το οποίο προμηθεύεται το πετρέλαιο μέσω Θεσσαλονίκης με πετρελαιοαγωγό που τέθηκε σε λειτουργία τον Ιούλιο 2002.

Τα ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ επένδυσαν επίσης 65 εκ. € αγοράζοντας μερίδιο 54% στην εταιρεία JUGOPETROL του Μαυροβουνίου. Αυτή είναι η μεγαλύτερη ελληνική επένδυση στο Μαυροβούνιο.

Η **κρίση** στην Ελλάδα είχε όμως αντίκτυπο και στις ελληνικές επενδύσεις στις άλλες βαλκανικές χώρες. Μόνο το 2010 εκτιμάται ότι αποσύρθηκαν από αυτές κεφάλαια ελληνικών συμφερόντων ύψους 1,3 δισ. € Κυρίως εθίγησαν η Αλβανία, η ΠΓΔΤΜ και η Σερβία. Π.χ. στην Αλβανία, αλβανικές και ελληνικές επιχειρήσεις, στην περιοχή της Κορυτσάς, όπου πολλές επιχειρήσεις ένδυσης και υπόδησης εξαρτώνται από τις παραγγελίες της Ελλάδος, έχουν μειώσει το προσωπικό τους, ενώ κάποιες πτώχευσαν.

ΤΡΑΠΕΖΕΣ:

Συνολικά περίπου 950 καταστήματα με 16.000 υπαλλήλους.

Η **Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος** διαθέτει στα Βαλκάνια εκατοντάδες καταστήματα και απασχολεί χιλιάδες υπαλλήλους. Βρίσκεται στη Βουλγαρία με περισσότερα των 200 καταστημάτων και περισσότερους από 2.600 υπαλλήλους, στη Ρουμανία με 121 καταστήματα και αντίστοιχο αριθμό υπαλλήλων, στην Αλβανία με 5 υποκαταστήματα και 22 πρακτορεία, στην ΠΓΔΤΜ, στη Σερβία, και στην Τουρκία. Η επένδυση στην τουρκική Finansbank είναι η μεγαλύτερη ελληνική επένδυση που έχει γίνει στο εξωτερικό.

Στη **Βουλγαρία** αγόρασε στο έτος 2000 έναντι 207 εκ. \$ το 90 % της United Bulgarian Bank (UBB) με αξιόλογο δίκτυο περίπου 200 καταστημάτων.

Στην **ΠΓΔΤΜ** αγόρασε έναντι 115 εκ. γερμ. μάρκων την Stopanska Banka, που

διέθετε δίκτυο 92 καταστημάτων σε όλη τη χώρα και κατείχε το 45% της τραπεζικής αγοράς της.

Στη **Ρουμανία** αγόρασε στο 2003 το 81,6% του μετοχικού κεφαλαίου της Banca Romaneasca.

Στη Σερβία αγόρασε τη Vojvodanska Banka, μια από τις μεγαλύτερες της χώρας.

Η **ALPHA BANK** βρίσκεται στη Βουλγαρία, στην Αλβανία με 42 υποκαταστήματα το 2013, στην ΠΓΔΜ, στη Σερβία, στη Ρουμανία και στη Μολδαβία. Στην ΠΓΔΜ είχε αγοράσει ήδη στο 1999 την Kreditna Banka έναντι 22 εκ. €

Η **Τράπεζα Πειραιώς** βρίσκεται στη Βουλγαρία (ως μετεξέλιξη της XIOSBANK, πρώτης ελληνικής τράπεζας που πήγε στη Βουλγαρία), όπου αγόρασε την τοπική EVROBANK, στην Αλβανία με 52 υποκαταστήματα, στη Ρουμανία με περίπου 100 υποκαταστήματα και στη Σερβία.

Η **Eurobank** βρίσκεται στη Βουλγαρία, στη Σερβία και στη Ρουμανία. Στη Βουλγαρία αγόρασε το 86% της Postbank και στη Ρουμανία ελέγχει περισσότερο από το 60% της Bank Post.

Συνολικά, οι ελληνικές τράπεζες μέχρι πρότινος κάλυπταν το 30% του ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος στη Βουλγαρία, το 20%-25% στην Αλβανία και 15%-20% στη Ρουμανία.

Παράλληλα δραστηριοποιείται στα Βαλκάνια η **Global Finance**, που διευκολύνει το έργο των τραπεζών συμμετέχοντας σε επενδύσεις ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Συνήθως χρηματοδοτεί επενδύσεις, που κρίνονται συμφέρουσες, συμμετέχει για κάποια χρόνια στις συγκεκριμένες επιχειρήσεις και μετά αποσύρεται, αφού έχει στεριώσει η επιχείρηση και δεν είναι αναγκαία περαιτέρω στήριξη.

Με τις επενδυτικές δραστηριότητες των ελληνικών επιχειρήσεων στα Βαλκάνια η Ελλάς βρίσκεται, μαζί με την Ολλανδία και την Αυστρία, στην πρώτη τριάδα στον πίνακα των χωρών προέλευσης των ξένων επενδύσεων στα Βαλκάνια.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Εξέλιξη του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (σε εκ. €), κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε €) και πραγματική ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ :

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
26.477	30.772	35.431	34.933	36.052	38.483	39.667
3.400	4.000	4.600	4.600	4.789	5.200	5.400
6,3%	6,2%	6,2%	-5,5%	0,4%	1,8%	0,8%

Δημόσιο έλλειμμα/πλεόνασμα και δημόσιο εξωτερικό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ:

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
+1,9%	+1,2%	+1,7%	-4,3%	-3,1%	-2%	-0,8%
21,6%	17,2%	13,7%	14,6%	16,2%	16,3%	20%

Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και αντίστοιχο ποσοστό κάλυψης του ΑΕΠ, σε εκ. €.

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
-4.490	-7.755	-8.162	-3.118	-533	+39	-528
-17,8%	-25,2%	-23,1%	-8,9%	-1,5%	+0,3%	-0,7%

Οι κατ' έτος ξένες άμεσες επενδύσεις στη Βουλγαρία

Έτη	Εκατομ. €	Έτη	Εκατομ. €
1996	137,3	2005	3.152,1
1997	570,2	2006	6.222,2
1998	605,1	2007	9.052,2
1999	866,0	2008	6.728,2
2000	1.103,3	2009	2.412,5
2001	903,4	2010	1.638,6
2002	980,0	2011	1.746,3
2003	1.850,5	2012	1.398,0
2004	2.735,9	2013(3μηνο)	257,1

Πηγή: Βουλγαρική Εθνική Τράπεζα.

Μέχρι και το 2011 τα ξένα κεφάλαια επενδύθηκαν κυρίως στα ακίνητα (8,5 δισ.

€ κυρίως στη διετία 2006-2007), στον χρηματοπιστωτικό τομέα (6,3 δισ. €), στη βιομηχανία (6,3 δισ. €), στο εμπόριο (4,7 δισ. €), στις μεταφορές (3,9 δισ. €), στις κατασκευές (2,7 δισ. €) και στην ενέργεια (1,9 δισ. €).

Ο μέσος μισθός στο πρώτο τρίμηνο 2013 ήταν 778 λέβα (398 €).

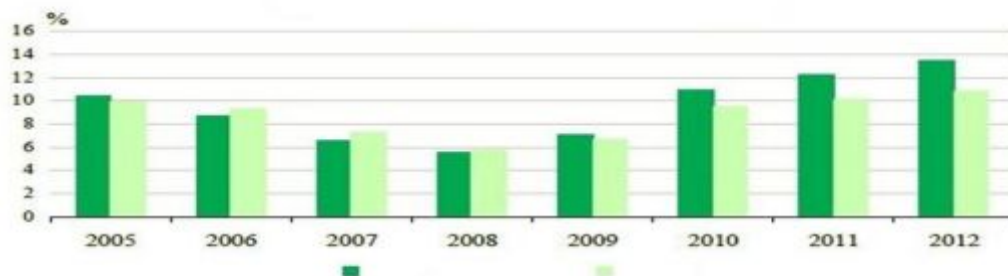
Υπογραμμίζεται, ότι σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat που ανακοινώθηκαν στις 10 Απριλίου 2013 η Βουλγαρία, παρά την αύξηση κατά 43% μεταξύ των ετών 2008 και 2012 (πραγματική όμως αύξηση μόλις από 2,6 € σε 3,7 €), έχει το χαμηλότερο ωριαίο κόστος εργασίας μεταξύ των 27 χωρών-μελών της ΕΕ. Ακολουθεί η Ρουμανία με 4,4 € και η Λιθουανία και η Λεττονία με 5,8 € και 6 € αντίστοιχα. Για λόγους σύγκρισης αναφέρεται, ότι το πιο ψηλό ωριαίο κόστος εργασίας εμφανίζεται να έχει η Σουηδία (39 €) και ακολουθούν η Δανία (38,1 €), το Βέλγιο (37,2 €) κ. ά.

Συνεπώς, με πολύ ακριβό εργατικό κόστος μπορείς να είσαι πολύ ανταγωνιστικός (όπως με πολύ χαμηλό εργατικό κόστος μπορείς να είσαι εξαιρετικά μη ανταγωνιστικός). Δεν αναφερόμαστε σε ακραίες περιπτώσεις εντάσεως εργασίας (π.χ. ραφή ενδυμάτων).

Πρωτεύοντα ρόλο παίζει η ποιότητα του ανθρώπου, οι γνώσεις του, η εξειδίκευσή του, η φιλοσοφία του, η υποδομή στην οποία στηρίζεται για να παίρνει τις αποφάσεις του ως άτομο και ως κοινωνικό σύνολο.

Από μόνο του το χαμηλό εργατικό κόστος δεν εξασφαλίζει απασχόληση.

Ποσοστά ανεργίας κατά φύλο στη Βουλγαρία

Πηγή: Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, Βουλγαρία

Ξένες άμεσες επενδύσεις στη Βουλγαρία (μέχρι 31.12.2012)

Χώρες	Αξία σε εκ. €	Ποσοστό % επί της αξίας
1. Κάτω Χώρες	7.157,2	18,9
2. Αυστρία	5.766,6	15,3
3. Ελλάς	2.728,5	7,2
4. Ην. Βασίλειο	2.298,7	6,1
5. Κύπρος	2.173,7	5,8
6. Γερμανία	2.010,2	5,3
7. Λουξεμβούργο	1.650,7	4,4
8. Ρωσία	1.642,2	4,3
9. Ελβετία	1.176,4	3,1
10. ΗΠΑ	1.084,9	2,9
11. Ουγγαρία	1.069,8	2,8
Λοιπές	9.039	23,9
ΣΥΝΟΛΟ	37.797,9	100

Πηγή: Βουλγαρική Εθνική Τράπεζα.

Στο μεγάλο διυλιστήριο της Neftochim στο Μπουργκάς η συμμετοχή της

ρωσικής Lukoil είναι 93%.

Μέρος των επενδύσεων ελληνικών συμφερόντων έχει πραγματοποιηθεί μέσω Κύπρου. Οι απασχολούμενοι στις περίπου 600 ελληνικών συμφερόντων εταιρείες και τράπεζες, που δραστηριοποιούνται σήμερα στη Βουλγαρία, εκτιμάται ότι ξεπερνούν τις 100.000, εκ των οποίων οι περισσότεροι απασχολούνται σε εργοστάσια παραγωγής ετοιμών ενδυμάτων στη νότια Βουλγαρία.

Το ερώτημα που συχνά και εύλογα τίθεται είναι:

Συμφέρει την Ελλάδα να πραγματοποιούνται ελληνικές επενδύσεις στις γύρω χώρες και όχι στην ίδια την Ελλάδα ;

Βασικά όχι. Καλά θα ήταν να είχαμε εδώ πολλές επενδύσεις, ξένες ή ελληνικές και να επιτυγχάναμε έτσι την επιθυμητή οικονομική ευημερία. Αυτό όμως είδαμε ότι δεν συνέβη. Ούτε οι ξένοι επένδυσαν στην Ελλάδα, ούτε οι ίδιοι οι Έλληνες. Εδώ ταιριάζει αυτό που λένε για το κεφάλαιο: ότι είναι ένας δειλός. Το κεφάλαιο θέλει σιγουριά, θέλει ασφάλεια, θέλει ζεστασιά.

Λόγω διεθνούς ανταγωνισμού (όλοι προσφέρουν επενδυτικά κίνητρα) δεν ήρθαν οι ξένοι και λόγω εσωτερικών δυσκολιών δεν επένδυσαν οι Έλληνες – αναφέρομαι κυρίως στις δεκαετίες του 1990 και του 2000- (ακριβό χρήμα, ακριβά εργατικά, περιορισμένα περιθώρια κέρδους).

Οι Έλληνες επιχειρηματίες αξιοποίησαν τη διεθνή οικονομική συγκυρία και ως Βαλκάνιοι οι ίδιοι αφήφισαν πολιτικούς κινδύνους και το ιδιαίτερα ψηλό επίπεδο εγκληματικότητας σε παμβαλκανικό επίπεδο και με περιορισμένο ανταγωνισμό κυρίως για τους δύο αυτούς λόγους, σε συνδυασμό με το συγκριτικό πλεονέκτημα που προσφέρει η γειτνίαση, **εντόπισαν τις ευκαιρίες** και τις δυνατότητες για περισσότερα κέρδη σε μικρότερο χρονικό διάστημα απ' ότι σε μία κανονική και βασικά κορεσμένη αγορά σαν την ελληνική, με εργατικά κόστη πιο κοντά στα δεδομένα της ΕΕ παρά στα βαλκανικά δεδομένα και κατάφεραν να αναδειχθούν σε πρώτους ξένους επενδυτές στις γειτονικές μας βαλκανικές χώρες στα πρώτα μετακομμουνιστικά χρόνια και να παραμείνουν στη συνέχεια μέχρι και σήμερα στην πρώτη τριάδα των ξένων επενδυτών.

Το ότι βρήκαμε περιορισμένο ανταγωνισμό στη δεκαετία του 1990 από τις οικονομικά πιο ανεπτυγμένες της Ελλάδος χώρες είναι φυσικό. Ο Έλληνας

ρискάρει στη γειτονιά του περισσότερο από τους ανταγωνιστές του, οι οποίοι στα Βαλκάνια βρίσκονται εκτός κλίματος. Ισχύει το «εδώ είναι Βαλκάνια, δεν είναι παίξε, γέλασε!».

Όλες οι βαλκανικές χώρες είναι προβληματικές σε πολλούς τομείς και κάθε μια έχει και «εξειδίκευση», το δικό της «κουσούρι».

Η Βουλγαρία διακρίνεται πρωτίστως για την οργανωμένη εγκληματικότητα

Η Ρουμανία : Πρωτίστως για τη διαφθορά και κλοπές

Η Αλβανία: Μαφία

ΠΓΔΜ: Εθνοτικά προβλήματα και συγκρούσεις μεταξύ Σλάβων και Αλβανών

Σερβία: Ποικίλα αναπτυξιακά εμπόδια ως συνέπειες του πολέμου

Κόσοβο: Οργανωμένη εγκληματικότητα (ναρκωτικά, όπλα, σωματεμπόριο)

B & E : Επιζεί από τη διεθνή βοήθεια και λειτουργεί ως προτεκτοράτο. Ακόμη διοικεί ο αλλοδαπός Ύπατος Αρμοστής σαν απόλυτος μονάρχης.

Μολδαβία : Πρόβλημα με την απόσχιση της Υπερδνειστερίας

Όσον αφορά την ανεργία, ένα μεγάλο μέρος των πληθυσμών των τέως κομμουνιστικών βαλκανικών χωρών έχει εγκαταλείψει τις πατρίδες του.

Η ανεργία στη Βουλγαρία στο πρώτο τρίμηνο 2013 έφθασε στο 13,8%, καθόλου χαμηλό.

Από την άλλη πλευρά, σε όλες τις χώρες της περιοχής πολλοί επισήμως άνεργοι δουλεύουν στη μαύρη αγορά. Έτσι η κατάσταση σχετικοποιείται.

Είναι σαφές ότι η έξοδος στα Βαλκάνια από τους Έλληνες έγινε γιατί εμείς το είχαμε μεγαλύτερη ανάγκη απ' ό,τι οι εταίροι μας στην ΕΕ. Εδώ όμως πρέπει να κάνουμε έναν διαχωρισμό που εξηγεί αρκετά το γιατί προτιμήθηκαν από τους Έλληνες οι γύρω χώρες και όχι η ίδια η Ελλάδα.

Μιλάμε για ελληνικές επενδύσεις λόγω της εθνικότητας των επενδυτών. Τις επενδύσεις όμως δεν τις έκανε το ελληνικό κράτος. Τις έκαναν ιδιώτες και κάθε περίπτωση ήταν διαφορετική.

Η πιο κλασσική περίπτωση είναι οι βιομηχανίες ραφής ετοιμών ενδυμάτων (8 με 10 φορές χαμηλότερα εργατικά). Αυτές ούτως ή άλλως είχαν ημερομηνία λήξης στην Ελλάδα..

Ήρθε όντως ο καιρός για κλείσιμο των εν λόγω βιομηχανιών στην Ελλάδα και σε κάποια χρόνια προβλέπεται να κλείσουν και αυτά στις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες, κυρίως λόγω Κίνας σε συνδυασμό και με τις δημογραφικές εξελίξεις στα Βαλκάνια.

Περιπτώσεις βιομηχανιών προϊόντων κρέατος (διαθέσιμη πρώτη ύλη, εξαγωγή σε τρίτες χώρες με ευνοϊκότερες συνθήκες αλλά και στην ίδια τη χώρα ως π.χ. βουλγαρικά προϊόντα). Εξαγωγή επίσης στην Ελλάδα μέρος της παραγωγής βοηθά την επιβίωση της ελληνικής εταιρείας και μπορεί να υποκαθιστά ακριβότερες εισαγωγές στην Ελλάδα από τρίτες χώρες (π.χ. Γερμανία, Ολλανδία).

Περιπτώσεις βιομηχανιών απορρυπαντικών (δασμολογικές ελαφρύνσεις ως made in Bulgaria π.χ. για εξαγωγές στην Τσεχία), εισάγονταν στη Βουλγαρία ασυσκευάστα και εξάγονταν στην Τσεχία συσκευασμένα.

Περιπτώσεις βιομηχανιών άλλων τροφίμων (αγορά εταιρείας μαζί με έτοιμα κανάλια διανομής της αγορασθείσης εταιρείας και διεύρυνση της παλέτας με προϊόντα από Ελλάδα τόσο για την αγορά της συγκεκριμένης χώρας όσο και για τρίτες αγορές).

Περιπτώσεις αξιοποίησης επί τόπου φθηνής πρώτης ύλης π.χ. ξυλείας (που πρώτα έπρεπε να εισαχθεί στην Ελλάδα) με συνέπεια τη μείωση του κόστους παραγωγής του τελικού προϊόντος.

Ως made in Bul, Rom, Alb.... Μπορού(σα)ν να εξαχθούν σε τρίτες χώρες με την οποία η συγκεκριμένη χώρα έχει κάποιο προτιμησιακό καθεστώς λόγω ύπαρξης διμερών κρατικών συμφωνιών ή καλών επιχειρηματικών σχέσεων με χώρες π.χ. του πρώην Ανατ. Μπλοκ.

Επειδή τα πολιτικά συμφέροντα και οι διμερείς πολιτικές και διπλωματικές σχέσεις δεν μπορούν να αγνοούν οικονομικά συμφέροντα, συμφέρει την Ελλάδα να διαπιστώνουν κάποιοι συγκεκριμένοι γείτονες μας (Βούλγαροι, Αλβανοί, Σκοπιανοί) ότι βρίσκονται στην ίδια βάρκα με μας.

Περίπτωση μπουκοτάζ ολλανδικών προϊόντων λόγω «μακεδονικού». Ο υπουργός Εξωτερικών της Ολλανδίας Φαν ντεν Μπρουκ έδρασε θίγοντας τα συμφέροντα των Ολλανδών εξαγωγέων κρεάτων και γαλακτοκομικών προϊόντων, οι οποίοι αντέδρασαν έντονα κατά της εξωτερικής πολιτικής του

υπουργού τους.

Συνεπώς το κατά βάση ή καταρχήν αρνητικό όσον αφορά τις επενδύσεις από Έλληνες στις βαλκανικές χώρες και όχι στην Ελλάδα πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση αξιολογώντας όχι μόνο τα άμεσα συν και πλην, αλλά και τα ευρύτερα δυνητικά πλεονεκτήματα που μπορούν να προκύψουν όχι μόνο για τη συγκεκριμένη επιχείρηση που πραγματοποιεί την επένδυση, αλλά και για τη χώρα προέλευσής της.

Υποστηρίξαμε την ένταξη π.χ. της Βουλγαρίας στην ΕΕ.

Μερικά από τα επιχειρήματα ήταν:

-Μας συμφέρει διότι τα Βαλκάνια θα έχουν πιο ισχυρή φωνή στην ΕΕ ως συμφέροντα μιας ευρύτερης περιοχής τριών χωρών και όχι μόνο μιας.

-Μας συμφέρει γιατί τώρα η Ελλάς είναι αποκομμένη χωρίς κοινά χερσαία σύνορα με τις άλλες χώρες της ΕΕ, άρα η Βουλγαρία και η Ρουμανία θα παίζουν ρόλο γέφυρας συνδέοντάς μας με τον κορμό των άλλων χωρών-μελών.

-Μας συμφέρει γιατί θα υποχρεωθούν οι Βούλγαροι και οι Ρουμάνοι να καταργήσουν τα εθνικά εμπόδια που δυσκολεύουν προσβάσεις ελληνικών προϊόντων στις αγορές τους.

-Μας συμφέρει γιατί μαζί σας μπορούμε να τα βρούμε πιο εύκολα λόγω κοινής νοοτροπίας, κοινού παρελθόντος υπό τον τουρκικό ζυγό (Pod igoto - Ιβάν Βάζωφ, εμείς 400 χρόνια, οι Βούλγαροι 500), κοινής θρησκείας.

-Μας συμφέρει διότι χωρίς τη βαλκανική ενδοχώρα ως αγορά η ελληνική αγορά είναι μικρή και δεν μπορεί να δημιουργήσει οικονομίες κλίμακας, άλλο να παράγει για 10 εκ. και άλλο για 60 εκ. Αυτό ισχύει και για σας.

-Μας συμφέρει διότι θέλουμε αντί φτωχών να έχουμε πλούσιους γείτονες, οι οποίοι θα αγοράζουν περισσότερα ελληνικά προϊόντα και θα έρχονται να ξοδεύουν ως τουρίστες στην Ελλάδα.

Υπενθυμίζεται ότι ο ταχύς ρυθμός ανάπτυξης των φιλικών σχέσεων Ελλάδος - Βουλγαρίας στη διετία 1995-1996 είχε προκαλέσει τη δημόσια αντίδραση του

προέδρου της Βουλγαρίας Ζ. Ζέλεφ, ο οποίος ισχυρίστηκε, ότι οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών είχαν άριστη εξέλιξη σε σύγκριση με τις σχέσεις Βουλγαρίας - Τουρκίας.

Με την ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον Ιβ. Κώστωφ (Μάιος 1997) οι σχέσεις Βουλγαρίας - Ελλάδος σε μικρό χρονικό διάστημα οπισθοδρόμησαν αισθητά. Από την άλλη μεριά είναι χαρακτηριστική η δήλωση του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας Ισμ. Τζεμ κατά τη διάρκεια επίσημης επίσκεψής του στη Βουλγαρία τον Μάιο 1998, ότι οι βούλγαρο-τουρκικές σχέσεις βρίσκονταν στο ανώτατο και βέλτιστο επίπεδο.

Εμπορικό ισοζύγιο της Βουλγαρίας (σε εκ. €)				
	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Εμπορ. έλλειμμα	Κάλυψη εισαγ. από εξαγωγές
2004	11.620	7.985	3.635	69%
2005	14.668	9.466	5.202	65%
2006	18.479	12.012	6.467	65%
2007	20.757	13.512	7.245	65%
2008	23.801	15.204	8.597	64%
2009	15.889	11.787	4.102	74%
2010	18.325	15.561	2.764	85%
2011	22.420	20.264	2.156	90%
2012	24.415	20.793	3.622	85%

Κατά χώρα βουλγαρικές εισαγωγές σε εκ. λέβα (1 € = 1,9558 λέβα)

Χώρες προέλευσης	2008	2009	2010	2011	2012
1. Ρωσία	7.054	4.424	6.115	8.072	10.366
2. Γερμανία	5.843	4.057	4.375	4.960	5.546
3. Ιταλία	3.902	2.544	2.773	3.270	3.296
4. Ρουμανία	2.756	1.869	2.622	3.162	3.254
5. Ελλάδα	2.597	2.015	2.233	2.568	3.016
6. Τουρκία	2.730	1.798	2.047	2.165	2.322
7. Ισπανία	693	534	708	2.422	2.220
8. Αυστρία	2.016	1.336	1.307	1.535	1.529
9. Γαλλία	1.650	1.162	1.232	1.487	1.459
10. Ουκρανία	3.590	1.584	1.572	1.838	1.253
.....					
ΣΥΝΟΛΟ	49.079	33.005	37.640	45.779	49.842

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, Βουλγαρία.

Σύμφωνα με δήλωση του υπουργού Γεωργίας της Βουλγαρίας, που έγινε στις 30.3.2013, το 90% των γεωργικών προϊόντων που καταναλώνονται στη Βουλγαρία είναι εισαγόμενα.

Το 2012 η Βουλγαρία αναδείχθηκε ο τέταρτος προορισμός των ελληνικών εξαγωγών με εξαγωγές αξίας 1,5 δις. € Το 1990 η αξία των εξαγωγών μας στη Βουλγαρία ήταν μόλις 53 εκ. \$.

Κατά χώρα βουλγαρικές εξαγωγές σε εκ. λέβα

Χώρες προορισμού	2008	2009	2010	2011	2012
1. Γερμανία	2.706	2.583	3.244	4.606	4.159
2. Τουρκία	2.618	1.656	2.576	3.390	3.825
3. Ιταλία	2.488	2.137	2.956	3.444	3.450
4. Ρουμανία	2.157	1.975	2.772	3.781	3.268
5. Ελλάς	2.950	2.186	2.419	2.784	2.922
6. Γαλλία	1.219	1.025	1.229	1.673	1.614
7. Βέλγιο	1.755	1.298	1.149	1.954	1.496
8. Ρωσσία	807	571	863	1.060	1.100
9. Ισπανία	667	737	814	1.063	1.055
10. Σερβία	1.298	727	1.075	936	865
.....					
ΣΥΝΟΛΟ	29.736	22.882	30.435	39.633	40.668

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, Βουλγαρία.

Τον Ιανουάριο 2013 ανακοινώθηκε, ότι τα χρέη των βουλγαρικών επιχειρήσεων υπερβαίνουν το ποσό των 163 δισ. λέβα (περίπου 82 δισ. €), χρέη, τα οποία οι Βούλγαροι οικονομολόγοι παρομοιάζουν με «ωρολογιακή βόμβα» στα θεμέλια της εθνικής οικονομίας, μια και είναι υπερδιπλάσια από το εκτιμώμενο στον φετινό προϋπολογισμό ΑΕΠ, που ανέρχεται σε 80 δισ. λέβα. Ο άκρως ανησυχητικός αυτός οικονομικός δείκτης έχει αυξηθεί κατά 96 δισ. λέβα, ή δύομισι φορές, στα περασμένα επτά χρόνια.

Ο τουρισμός δείχνει βήματα προόδου. Γύρω στο 4% του βουλγαρικού πληθυσμού απασχολείται στον τουριστικό τομέα.

Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στη Βουλγαρία

Χώρες προέλευσης	2009	2010	2011	2012
1. Ρουμανία	1.398.694	1.445.342	1.499.415	1.468.179
2. Ελλάς	924.220	1.017.914	1.120.640	1.087.260
3. Τουρκία	816.660	943.137	860.654	984.212
4. Γερμανία	898.352	853.430	836.845	784.678
5. Ρωσσία	295.713	389.864	469.772	609.630
6. ΠΓΔΜ	310.113	409.970	439.679	424.182
.....				
ΣΥΝΟΛΟ	7.872.805	8.374.034	8.712.821	8.866.552

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, Βουλγαρία.

Σημασία δεν έχει βέβαια μόνο ο αριθμός των τουριστών. Σημασία έχει και ο μέσος χρόνος παραμονής στη χώρα και κυρίως η κατά κεφαλή δαπάνη των τουριστών. Σίγουρα οι Έλληνες (κυρίως για χειμερινό τουρισμό, Bansko, Borovets, Pamprogono, Vitosha) ξοδεύουν περισσότερα από τους Ρουμάνους και τους Τούρκους και αυτό οι Βούλγαροι το γνωρίζουν από πρώτο χέρι.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Εξέλιξη του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (σε εκ. €), κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε €) και πραγματική ετήσια αύξηση του ΑΕΠ

2008	2009	2010	2011	2012
8.835	8.736	8.963	9.322	9.865
3.057	3.038	3.149	3.304	3.501
6,1%	3,3%	3,5%	2%	0,5%

Δημόσιο έλλειμμα και δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ

2008	2009	2010	2011	2012
-4%	-4%	-3,1%	-4,2%	-4,7%
54,7%	59,3%	57,8%	58,6%	60,6%

Έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σε εκ. € και αντίστοιχο ποσοστό κάλυψης του ΑΕΠ

2008	2009	2010	2011	2012
-1.381	-1.330	-1.019	-1.185	-1.021
15,6%	15,2%	11,4%	12,7%	10,3%

Πηγή: Bank of Albania.

Για το 2013 εκτιμάται ότι η αύξηση του ΑΕΠ θα είναι 1,6%-2%.

Ο ιδιωτικός τομέας κάλυπτε ήδη στο τέλος του 2005 το 80% του ΑΕΠ.

Σήμερα η Αλβανία «υποφέρει» από τη σημαντική συρρίκνωση της εσωτερικής κατανάλωσης, τη μείωση των εμβασμάτων, ενώ η ανεργία παραμένει σε υψηλά επίπεδα.

Εμπορικό ισοζύγιο της Αλβανίας (σε εκ. €)

	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Εμπορ. έλλειμμα	Κάλυψη εισαγ. από εξαγωγές	Εμπορ. έλλειμμα % ΑΕΠ
2004	1.844	487	1.356	26,4%	22,9
2005	2.101	530	1.571	25,2%	23,8
2006	2.423	629	1.794	26,0%	25
2007	3.045	889	2.156	29,2%	27,6
2008	3.349	917	2.432	27,4%	27,5
2009	3.054	751	2.303	24,6%	26,4
2010	3.254	1.172	2.082	36,0%	23,2
2011	3.647	1.406	2.241	38,6%	24
2012	3.525	1.526	1.999	43,3%	20,3

Πηγή: Bank of Albania.

Τον Ιούνιο 2006 υπογράφηκε Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης μεταξύ Ευρ. Ένωσης και Αλβανίας, που οδήγησε σταδιακά σε απελευθέρωση του εξωτερικού εμπορίου μεταξύ της Αλβανίας και των χωρών-μελών της ΕΕ. Τον Δεκέμβριο 2006 υπογράφηκε επίσης συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Αλβανίας και Τουρκίας.

Αλβανικές εισαγωγές	2008	2009	2010	2011	2012
1. Ιταλία	946	850	987	1.201	1.207
2. Ελλάδα	524	505	459	412	359
3. Κίνα	266	236	216	248	240
4. Γερμανία	216	209	189	223	228
5. Τουρκία	213	209	196	216	218
6. Σερβία	147	87	129	141	167
.....					
ΣΥΝΟΛΟ	3.570	3.249	3.474	3.905	3.783

Αλβανικές εξαγωγές	2008	2009	2010	2011	2012
1. Ιταλία	567	460	596	747	782
2. Κόσοβο	61	54	73	105	125
3. Ελλάδα	80	56	62	71	67
4. Γερμανία	25	25	33	41	48
5. Κίνα	26	37	64	35	41
6. ΠΓΔΜ	27	24	20	30	30
.....					
ΣΥΝΟΛΟ	917	751	1.172	1.406	1.526

Πηγή: Τράπεζα της Αλβανίας.

Σημαντική εμπορική συμφωνία υπογράφηκε στις 3 Μαρτίου 2009 μεταξύ Αλβανίας και ΠΓΔΜ για την πλήρη απελευθέρωση του μεταξύ τους εμπορίου. Αυτό εκτιμάται ότι θα ωφελήσει περισσότερο την Αλβανία λόγω της ύπαρξης αλβανικού πληθυσμού στην ΠΓΔΜ, όπως συμβαίνει και με το Κόσοβο, που αποτελεί ήδη τον δεύτερο προορισμό των αλβανικών εξαγωγών.

Ετήσιες άμεσες ξένες επενδύσεις στην Αλβανία σε εκ. €

2007	2008	2009	2010	2011	2012
481	610	689	789	716	727

Το 2006 μειώθηκε ο φόρος επί των κερδών των επιχειρήσεων από 23% σε 20% και από 1^{ης} Ιουλίου 2008 σημειώθηκε περαιτέρω μείωση στο 10% .

**Ξένες άμεσες επενδύσεις στην Αλβανία σε εκ. €
(μέχρι 31.12.2011)**

Προέλευση	Αξία σε εκ. €	Ποσοστό % επί της αξίας
1. Καναδάς	566	18,6
2. Ελλάς	525	17,3
3. Αυστρία	472	15,5
4. Ιταλία	372	12,3
5. Τουρκία	282	9,3
6. Κάτω Χώρες	249	8,2
7. Κύπρος	118	3,9
8. Γερμανία	85	2,8
Λοιπές	367	12,1
ΣΥΝΟΛΟ	3.036	100

Πηγή: Bank of Albania

Οι Καναδοί πραγματοποιούν εξόρυξη πετρελαίου. Σύμφωνα με τους Καναδούς επενδυτές είναι το μεγαλύτερο κοίτασμα σε ευρωπαϊκό έδαφος (7,7 δις. βαρέλια) και έχουν ήδη επενδύσει πάνω από 1 δις. \$. Η εξόρυξη ξεκίνησε το 2004 με 600 β/ημ. (ετήσιος μέσος όρος) και στο πρώτο τρίμηνο 2013 είχε φθάσει στα 16.800 β/ημ.

Σύμφωνα με έκθεση της οργάνωσης USAID που αναφέρεται στις επιπτώσεις στην Αλβανία από την κρίση που πλήττει την Ελλάδα στην πενταετία 2008-2012 περίπου 180.000 Αλβανοί μετανάστες που κατοικούσαν στην Ελλάδα, ήτοι 20% του αλβανικού πληθυσμού που είχε μετοικήσει εδώ επέστρεψαν στην Αλβανία.

«Σκέρτσο» της εποχής αποτελεί η αύξηση Ελλήνων και Ιταλών μεταναστών που έχουν λάβει τον τελευταίο καιρό άδεια εργασίας στην Αλβανία. Τα στοιχεία για το 2012 αναφέρουν 388 Έλληνες και 372 Ιταλούς.

ΠΕΛΑΤΙ

Εξέλιξη του ΑΕΠ σε τρεχούσες τιμές (σε εκ. €), κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε €) και πραγματική ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ :

2008	2009	2010	2011	2012
6.693	6.702	7.057	7.650	7.523
3.300	3.300	3.400	3.710	3.641
5%	-0,9%	2,9%	2,8%	-0,3%

Δημόσιο έλλειμμα και δημόσιο εξωτερικό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ:

2008	2009	2010	2011	2012
-0,9%	-2,7%	-2,5%	-2,5%	-3,8%
20,6%	23,8%	24,2%	27,7%	33,3%

Έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και αντίστοιχο ποσοστό κάλυψης του ΑΕΠ, σε εκ. €.

2008	2009	2010	2011	2012
-862	-457	-144	-224	-293
-12,9%	-6,8%	-2%	-2,9%	-3,9%
-15,2%	-6,9%	-2%	-2,9%	-3,9%

Η ανεργία βρίσκεται πάνω από το 30% του εργατικού δυναμικού ήδη για περισσότερα από 20 χρόνια.

Η βιομηχανική παραγωγή εμφάνισε στο 2012 ετήσια μείωση 6,6%.

Ξένες άμεσες επενδύσεις στην ΠΓΔΤΜ (1.1.1997-31.12.2012)

Χώρες	Αξία σε εκ. €	Ποσοστό % επί της αξίας
1. Κάτω Χώρες	729	19,4
2. Αυστρία	456	12,1
3. Ελλάς	389	10,4
3. Σλοβενία	357	9,5
5. Ουγγαρία	336	9,0
6. Τουρκία	132	3,5
7. Γαλλία	131	3,5
8. Ελβετία	130	3,5
Λοιπές	1.094	29,1
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	3.754	100

Πηγή: Εθνική Τράπεζα ΠΓΔΤΜ.

Οι επενδύσεις έγιναν κατά κύριο λόγο στις τηλεπικοινωνίες και στη βιομηχανία τροφίμων και μετάλλων.

Συμπεριλαμβανομένων και των μη άμεσων επενδύσεων, επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων έχουν επενδύσει περίπου 1 δισ. € και η Ελλάς βρίσκεται στην πρώτη θέση όσον αφορά τις χώρες προέλευσης των ξένων επενδύσεων στην ΠΓΔΤΜ. Οι ελληνικές επενδύσεις αφορούν κυρίως τον τραπεζικό τομέα, την ενέργεια (δυλιστήριο), την παραγωγή τροφίμων & ποτών (ειδών αρτοποιίας, αλλαντικών, παγωτών, μπύρας, κρασιών και μη οινοπνευματωδών ποτών), παραγωγή ετοίμων ενδυμάτων, καπνοβιομηχανίες, βιομηχανίες τσιμέντου, ορυχεία μαρμάρων και εμπορικές επιχειρήσεις. Στις περίπου 280 επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων που είναι εγκαταστημένες στην ΠΓΔΤΜ απασχολούνται περίπου 25.000 εργαζόμενοι.

Την 1^η Ιανουαρίου 2007 ο φορολογικός συντελεστής επί των κερδών των επιχειρήσεων από 15% μειώθηκε στο 12% και την 1^η Ιανουαρίου 2008 στο 10%. Τα κέρδη που επενδύονται δεν φορολογούνται, ενώ απαλλάσσονται της φορολογίας επί των κερδών των επιχειρήσεων επί μία δεκαετία οι επιχειρήσεις που έχουν εγκατασταθεί στις ελεύθερες οικονομικές ζώνες.

Κατά χώρα εξωτερικό εμπόριο της ΠΓΔΤΜ
σε εκ. \$

Εισαγωγές	2010	2011	2012	Εξαγωγές	2010	2011	2012
1. Ελλάδα	449	570	804	1. Γερμανία	712	1.243	1.176
2. Γερμανία	613	730	634	2. Σερβία	272	337	295
3. Ην. Βασίλειο	286	593	560	3. Βουλγαρία	294	309	285
4. Σερβία	419	498	482	4. Ιταλία	235	291	278
5. Βουλγαρία	302	458	408	5. Ελλάδα	246	218	188
6. Ιταλία	335	428	398	6. Κίνα	89	127	159
7. Κίνα	289	355	375	7. Κροατία	124	140	99
8. Ρωσία	553	684	360	8. Βοσν. & Ερζ.	85	93	85
Σύνολο	5.474	7.027	6.511	Σύνολο	3.351	4.478	4.002

Πηγή: Κρατικό Στατιστικό Γραφείο της ΠΓΔΤΜ

Το 2012 η αξία του όγκου εμπορίου εμφάνισε ετήσια μείωση 8,3% (εισαγωγές - 7,1%, εξαγωγές -10,2%), ενώ το εμπορικό έλλειμμα φθάνοντας στα 2.509 εκ. \$ είχε ετήσια μείωση 1,7%. Η κάλυψη της αξίας των εισαγωγών από τις εξαγωγές ήταν 61,5% (2011: 63,6%).

Οι εξαγωγές της ΠΓΔΤΜ αφορούν κυρίως σίδηρο & χάλυβα, ενδύματα και χημικά υλικά. Οι κύριες εισαγωγές αφορούν αργό πετρέλαιο, μη σιδηρούχα μέταλλα, προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας, σίδηρο & χάλυβα και οχήματα.

Την 1^η Ιουλίου 2009 τέθηκε σε ισχύ η **Συμφωνία Διαγωνίας Σώρευσης ΠΓΔΤΜ - Τουρκίας**, που επιτρέπει στα προϊόντα τα παραγόμενα στην ΠΓΔΤΜ με πρώτες ύλες προερχόμενες από την Τουρκία να μην υπόκεινται σε τελωνειακούς δασμούς όταν εξάγονται στην ΕΕ.

Διαρκούντος του διπλωματικού ειδυλλίου Τουρκίας – Συρίας η τελευταία αναγνώρισε την ΠΓΔΤΜ με το συνταγματικό της όνομα.

Ο τουρισμός δεν είναι ανεπτυγμένος και ο αριθμός των ξένων τουριστών είναι πολύ μικρός (2010: 261.696, 2009: 259.204, 2008: 254.957) με κύριες χώρες προέλευσης τη Σερβία, την Ελλάδα, την Τουρκία, την Αλβανία και τη Βουλγαρία.

Η εδώ και περίπου δύο δεκαετίες σχεδιασμένη σιδηροδρομική σύνδεση της ΠΓΔΤΜ με τη Βουλγαρία καθυστερεί ακόμα. Το σχετικό κόστος εκτιμάται γύρω στα 500 εκ. €

ΚΟΣΟΒΟ

α) Εξέλιξη του ΑΕΠ σε τρέχ. τιμές (σε εκ. €)

β) Πραγματική ετήσια αύξηση του ΑΕΠ

	2008	2009	2010	2011	2012
α)	3.940	4.008	4.291	4.776	5.000
β)	7,2%	3,5%	3,2%	4,5%	3,8%

Στις 17 Φεβρουαρίου 2008 το κοινοβούλιο στην Πρίστινα κήρυξε την ανεξαρτητοποίηση του Κοσόβου.

Μέχρι τον Απρίλιο 2013 το είχαν αναγνωρίσει συνολικά 99 κράτη. Δεν το έχουν αναγνωρίσει: Ελλάδα, Κύπρος, Ρουμανία, Ισπανία, Σλοβακία, Ρωσία, Κίνα, Ινδία, Βραζιλία.

Εμπορικό ισοζύγιο του Κοσόβου (σε εκ. €)

	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Εμπορ. έλλειμμα	Κάλυψη εισαγ. από εξαγωγές
2004	1.063	57	1.007	5,4%
2005	1.157	56	1.101	4,8%
2006	1.306	111	1.195	8,5%
2007	1.576	165	1.411	10,5%
2008	1.928	198	1.730	10,3%
2009	1.936	165	1.770	8,5%
2010	2.158	296	1.862	13,7%
2011	2.492	319	2.173	12,8%
2012	2.490	269	2.221	10,8%

Εισαγωγές από: ΠΓΔΜ, Γερμανία, Σερβία, Τουρκία κ.ά.
Εξαγωγές προς: Ιταλία, Αλβανία, ΠΓΔΜ, Ελβετία κ.ά.

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κοσόβου

ΣΕΡΒΙΑ

Εξέλιξη του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (σε εκ. €), κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε €) και πραγματική ετήσια αύξηση του ΑΕΠ :

2008	2009	2010	2011	2012
32.668	28.957	28.006	31.470	29.932
4.445	3.955	3.841	4.336	3.843
3,8%	-3,5%	1%	1,6%	-1,7%

Δημόσιο εξωτερικό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ:

2008	2009	2010	2011	2012
34,2%	38,1%	46,5%	50,1%	63,6

Έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και αντίστοιχο ποσοστό κάλυψης του ΑΕΠ, σε εκ. €.

2008	2009	2010	2011	2012
-7.089	-2.084	-2.016	-2.864	-3.150
-21,7%	-7,2%	-7,2%	-9,1%	-10,7%

Κατά χώρα εξωτερικό εμπόριο της Σερβίας σε εκ. €

Εισαγωγές	2011	2012	Εξαγωγές	2011	2012
1.Ρωσία	1.906	1.608	1.Γερμανία	953	1.024
2.Γερμανία	1.539	1.608	2.Ιταλία	936	933
3.Ιταλία	1.272	1.432	3.Β & Ερζ.	853	843
4.Κίνα	1.069	1.079	4.Ρουμανία	583	728
5.Ουγγαρία	652	728	5.Ρωσία	568	676
6.Ρουμανία	634	641	6.Μαυροβ.	637	623
7.Αυστρία	486	513	7.ΠΓΔΜ	377	375
8.Σλοβενία	422	460	8.Σλοβενία	377	334
.....					
19.Ελλάς	221	237	18.Ελλάς	144	129
Σύνολο	14.250	14.782	Σύνολο	8.441	8.837

Πηγή: Στατιστικό Γραφείο Σερβίας.

Οι εισαγωγές του 2012 αφορούσαν κυρίως χημικά προϊόντα, αργό πετρέλαιο & φυσικό αέριο μηχανήματα για βιομηχανική χρήση, ενώ οι κύριες εξαγωγές ήταν τρόφιμα, βασικά μέταλλα και οχήματα.

Πρώτος προμηθευτής της Σερβίας είναι η Ρωσία. Τον περασμένο Απρίλιο υπογράφηκε συμφωνία μεταξύ Σερβίας και Ρωσίας για την προμήθεια 1,5 δισ. κ.μ. φυσικού αερίου ετησίως στη Σερβία μέχρι και το 2020 (όλα τα προηγούμενα συμβόλαια ήταν μονοετούς διάρκειας) σε προτιμησιακές τιμές, 13% χαμηλότερες από τις προηγούμενες, αλλά και με ευέλικτο τρόπο πληρωμής ώστε να αποφεύγονται ποινικές ρήτρες. Από το 2016 η προμήθεια θα γίνεται μέσω του South Stream. Μέχρι τότε θα επενδυθούν 1,7 δισ. € στην κατασκευή του εν λόγω αγωγού φυσικού αερίου.

Υπάρχει επίσης πρόθεση για πρόσθετα κοινά σερβο-ρωσικά επενδυτικά σχέδια στον τομέα της ενέργειας, κυρίως κατασκευές υπόγειων αποθηκευτικών χώρων φυσικού αερίου σαν τον υπάρχοντα στο Banatski Dvor στη Βοϊβοντίνα (λειτουργεί από τον Νοέμβριο 2011), ο οποίος προβλέπεται να συνδεθεί με τον South Stream.

**Εξέλιξη των άμεσων ξένων επενδύσεων στη Σερβία
σε εκ. €**

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
792	1.303	4.234	2.848	2.434	1.810	1.139	2.236	1.967

Πηγή: Serbia Investment and Export Promotion Agency (SIEPA)

Ξένες άμεσες επενδύσεις στη Σερβία (1.1.2005-31.12.2012)

Προέλευση	Αξία σε εκ. €	Ποσοστό % επί της αξίας
1. Αυστρία	2.348	11,3%
2. Νορβηγία	1.304	6,3%
3. Λουξεμβούργο	1.217	5,9%
4. Γερμανία	1.103	5,3%
5. Ιταλία	918	4,4%
6. Ελλάδα	911	4,4%
7. Κάτω Χώρες	832	4%
8. Ρωσία	553	2,7%
9. Σλοβενία	498	2,4%
10. Ελβετία	434	2,1%
.....		
ΣΥΝΟΛΟ	20.783	100

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Σερβίας.

Κύριος επενδυτής από την Ελλάδα είναι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (425 εκ. €).

Αυστρία: Τράπεζες, κατασκευές, εμπόριο, μεταφορές και τηλεπικοινωνίες.
Αυστριακές επενδύσεις: 570 εκ. € είναι επένδυση της αυστριακής εταιρείας κινητής τηλεφωνίας Telekom (Vip Mobile στη Σερβία). Το πρώτο εργοστάσιο της Swarovski εκτός Αυστρίας με 600 εργαζόμενους πρόκειται να κατασκευαστεί στη Subotica.

Τον Μάρτιο 2013 ο μέσος ακαθάριστος μισθός στη Σερβία αντιστοιχούσε σε 521 € και ήταν μειωμένος (τόσο σε ονομαστικούς όσο και σε πραγματικούς όρους) κατά 4,3% σε σχέση με τον Φεβρουάριο 2013.

Επίσης τον περασμένο Απρίλιο συμφωνήθηκε να πάρει η Σερβία δάνειο 400 εκ.

\$ από έναν αναπτυξιακό όμιλο του Αμπού Ντάμπι για την γεωργική ανάπτυξη της. Το μισό ποσό θα αφορά κατασκευές αρδευτικών καναλιών και το άλλο μισό χορηγήσεις μακροπρόθεσμων δανείων σε γεωργούς για αγορά εξοπλισμού. Το σχετικό συμβόλαιο πρέπει να εγκριθεί τον Ιούνιο από τη σερβική Βουλή.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ

α) Εξέλιξη του ΑΕΠ σε τρέχ. τιμές (σε εκ. €)

β) Κατά κεφαλή ΑΕΠ (€)

γ) Πραγματική ετήσια αύξηση του ΑΕΠ

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
α)	2.681	3.086	2.981	3.104	3.260	3.328
β)	4.201	4.824	4.641	4.811	5.258	5.350
γ)	10,7%	6,9%	-5,7%	2,5%	3,2%	-0,5%

Ετήσιες άμεσες ξένες επενδύσεις στο Μαυροβούνιο σε εκ. €

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
292	399	470	568	582	1.066	552	389	454

Το 2002 η εταιρεία ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε. εξαγόρασε το 54,4% της Jugopetrol AD Kotor έναντι 65 εκ. € και με προοπτική να επενδύσει πρόσθετα 35 εκ. € σ' αυτήν. Η προέλευση των κύριων επενδυτών στο Μαυροβούνιο είναι η Νορβηγία, η Αυστρία, η Ρωσσία, η Σλοβενία, η Ουγγαρία και το Ην. Βασίλειο. Ο φόρος επί των κερδών των επιχειρήσεων είναι ο χαμηλότερος στην Ευρώπη (9%).

Επένδυση ύψους 4 εκ. € σε τουριστική παραλία της χώρας πραγματοποίησε τον Μάιο 2007 ο όμιλος Λάτση.

Οι μέσες ακαθάριστες αποδοχές στο Μαυροβούνιο ήταν τον Μάρτιο 2013 723 € και οι καθαρές 426 €

Χάρτης πληθυσμιακής υπεροχής εθνοτήτων στους νομούς του Μαυροβουνίου

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ σε εκ. €

	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Εμπορικό Ισοζύγιο
2005	1.043	369	-674
2006	1.457	441	-1.016
2007	2.073	455	-1.618
2008	2.530	416	-2.114
2009	1.654	277	-1.377
2010	1.657	330	-1.327
2011	1.823	454	-1.369
2012	1.820	367	-1.453

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Μαυροβουνίου

Κατά χώρα εξωτερικό εμπόριο του Μαυροβουνίου σε εκ. €

Εισαγωγές	2011	2012	Εξαγωγές	2011	2012
1. Σερβία	519	533	1. Κροατία	46	84
2. Ελλάς	145	159	2. Σερβία	80	83
3. Κίνα	103	131	3. Σλοβενία	30	29
4 B & Ερζ.	143	123	4. B & Ερζ.	22	27
.....					
Σύνολο	1.823	1.820	Σύνολο	454	367

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Μαυροβουνίου

Οι αφίξεις ξένων τουριστών στα έτη 2009, 2008 και 2007 ήταν αντίστοιχα 1.044.014, 1.031.212 και 984.138, ενώ το 2006 ήταν μόνο 377.798. Προφανώς η μεγάλη αύξηση στο 2007 οφείλεται στο γεγονός, ότι οι Σέρβοι μετατράπηκαν σε αλλοδαπούς μετά την ανεξαρτητοποίηση του Μαυροβουνίου.

ΒΟΣΝΙΑ & ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε εκ. €
κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε €)
και πραγματική ετήσια αύξηση του ΑΕΠ

2007	2008	2009	2010	2011	2012
11.149	12.600	12.265	12.546	13.013	13.471
2.847	3.222	3.142	3.219	3.345	3.468
6,1%	5,7%	-2,9%	0,7%	1,7%	0%

Ο μέσος καθαρός μισθός τον Δεκέμ. 2012 αντιστοιχούσε σε 425 €
Τα συναλλαγματικά αποθέματα στις 31.12.2012 ήταν 3,3 δισ. €

ΕΤΗΣΙΕΣ ΞΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ Β&Ε σε εκ. €
(1.5.1994 – 30.9.2012)

1994-2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (9μηνο)
2.905	1.329	684	180	220	290	346

ΣΥΝΟΛΟ 5.954 εκ. €

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Β&Ε.

Πρώτες χώρες προέλευσης των ξένων άμεσων επενδύσεων στην Β&Ε μέχρι (31.12.2011) είναι κατά σειράν η Αυστρία (1.194 εκ. €), η Σερβία (938 εκ. €), η Κροατία (679 εκ. €), η Ρωσσία (612 εκ. €), η Σλοβενία (545 εκ. €) και η Γερμανία (288 εκ. €). Η Ελλάδα δεν περιλαμβάνεται στην πρώτη δεκάδα των εν λόγω χωρών. Κατά σειρά με βάση το ύψος τους, οι περισσότερες ξένες άμεσες επενδύσεις, μέχρι 31.12.2011, έχουν γίνει στη βιομηχανία (33%), στον τραπεζικό τομέα (21%), στις τηλεπικοινωνίες (14%) και στο εμπόριο (11%). Ο φόρος επί των κερδών των επιχειρήσεων είναι 10%.

Το Νοέμβριο 2008 άρχισε εκ νέου τη λειτουργία του στην πόλη Bosanski Brod (στο σερβικό τμήμα της χώρας) το μοναδικό διυλιστήριο της χώρας, που είχε υποστεί σοβαρές ζημιές κατά τη διάρκεια του πολέμου (1992-1995). Νέος ιδιοκτήτης του είναι η ρωσική εταιρεία Zarubezhneft και προβλέπεται όχι μόνο η πλήρης κάλυψη των αναγκών της Β&Ε σε διυλισμένα προϊόντα, αλλά και η πραγματοποίηση εξαγωγών σημαντικών ποσοτήτων δεδομένου ότι οι εγχώριες ανάγκες εκτιμώνται σε 1,5 εκ. τόννους, ενώ η δυναμικότητα του διυλιστηρίου αναμένεται να φθάσει στα 4,2 εκ. τόννους. Με τη λειτουργία του διυλιστηρίου εξασφαλίζονται θέσεις εργασίας σε 1.700 άτομα.

Εξέλιξη της βιομηχανικής παραγωγής στη Β & Ε

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
9%	10%	11%	10%	9,2%	-3,3%	1,6%	5,6%	-5,2%

Αριθμός ανέργων:

Δεκ. **2012** 550.255 28%

Δεκ. **2011** 536.728 27,6%

Δεκ. **2010** 522.080 27,2%

Όσον αφορά τη γεωργική παραγωγή της χώρας κυριαρχεί η παραγωγή αραβόσιτου (2012: 539.432 τ. + 379.373 τ. για κτηνοτροφές) και ακολουθούν η παραγωγή πατάτας (2012: 299.935 τ.), σίτου (225.137 τ.) κ. ά. Από τη συνολική παραγωγή φρούτων πάνω από το 50% καλύπτουν τα δαμάσκηνα (2012: 111.005 τ.) (slivonica) και ακολουθεί η παραγωγή μήλων (2012: 50.023 τ.), αχλαδιών (2012: 17.979 τ.), κερασιών, ροδακίνων κ. ά.

Εξωτερικό εμπόριο της Βοσνίας & Ερζεγοβίνης

σε εκ. €

	2009	2010	2011	2012
Εισαγωγές	8.327	6.313	6.962	7.799
Εξαγωγές	3.432	2.828	3.628	4.018
Εμπορικό έλλειμμα	4.895	3.485	3.334	3.781
Κάλυψη εισ. από εξαγ.	41,2%	44,8%	52,1%	51,5%

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Β&Ε

Κύριοι εμπορικοί εταίροι της Β&Ε 2011-2012, σε εκ. \$

Εισαγωγές	2011	2012	Εξαγωγές	2011	2012
1. Κροατία	1.583	1.447	1. Γερμανία	865	795
2. Γερμανία	1.172	1.334	2. Κροατία	857	765
3. Ρωσσία	1.163	981	3. Ιταλία	685	517
4. Σερβία	1.042	940	4. Σερβία	712	466
5. Ιταλία	983	939	5. Αυστρία	440	430
6. Κίνα	551	536	6. Σλοβενία	503	429
15. Ελλάδα	155	93	27. Ελλάδα	8	9
Σύνολο	11.041	10.019	Σύνολο	5.847	5.162

Πηγές: Πρακτορείο Στατιστικής της Β&Ε.

Όσον αφορά τον τουριστικό τομέα, στο 2012 επισκέφθηκαν τη Β&Ε 438.585 ξένοι τουρίστες (2011: 391.945), κυρίως από την Κροατία (72.587), τη Σερβία (57.380) και τη Σλοβενία (39.949).

ROUMANIA

Εξέλιξη του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (σε εκ. €), κατά κεφαλή (σε €) και πραγματική ετήσια αύξησή του.

2007	2008	2009	2010	2011	2012
124.729	139.765	118.196	124.328	131.327	131.747
5.800	6.500	5.500	5.800	6.378	6.169
6,3%	7,4%	-6,6%	-1,7%	2,5%	0,7%

Το δημόσιο έλλειμμα και το δημόσιο εξωτερικό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ

2007	2008	2009	2010	2011	2012
-2,9%	-5,7%	-9%	-6,8%	-5,5%	-2,9%
12,8%	13,4%	23,6%	30,5%	34,7%	35,9%

Το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σε εκ. € και το αντίστοιχο ποσοστό κάλυψης του ΑΕΠ.

2007	2008	2009	2010	2011	2012
-16.715	-16.240	-4.900	-5.500	-6.000	-5.600
-13,5%	-11,5%	-4,2%	-4,4%	-4,4%	-4%
-13'5%	-11'5%	-4'2%	-4'4%	-4'4%	-4%

Η Ρουμανία έγινε πλήρες μέλος της ΕΕ την 1^η Ιανουαρίου 2007 και είναι πλέον αποδέκτης σημαντικών κονδυλίων από τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

Τον Μάρτιο 2013 η ανεργία ήταν 6,7%.

Η χαμηλή ανεργία οφείλεται κυρίως στο μεγάλο αριθμό των Ρουμάνων που εγκατέλειψαν τη χώρα τους αναζητώντας εργασία στο εξωτερικό. Π.χ. ήδη στις αρχές του 2009 οι Ρουμάνοι μετανάστες στην Ιταλία ήταν περίπου 650.000.

Όμως, το 2012 το ποσοστό απασχόλησης για τα άτομα ηλικίας 15-64 ετών ήταν μόλις 59,5%. Το ποσοστό απασχόλησης για άτομα ηλικίας 20-64 ετών ήταν 63,8%.

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός ήταν 9.964.000 άτομα, εκ των οποίων 9.263.000 είχαν απασχόληση και 701.000 όχι. Το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-64 ετών ήταν 64,2%.

Οι κύριοι βιομηχανικοί κλάδοι της χώρας είναι ο κλάδος τροφίμων/ποτών/καπνού, βασικά μέταλλα & μεταλλικά προϊόντα, χημικά

προϊόντα, μεταφορικός εξοπλισμός, άνθρακας & διυλισμένα προϊόντα πετρελαίου και κλωστοϋφαντουργικά & προϊόντα αυτών.

Τον Μάρτιο 2009 οι Ρουμάνοι συμφώνησαν με το ΔΝΤ να λάβουν δάνειο 20 δισ. € (από το ΔΝΤ 12,9 δισ. € από την ΕΕ 5 δισ. € από την Παγκόσμια Τράπεζα περίπου 1,5 δισ. € και τα υπόλοιπα από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανικοδόμησης & Ανάπτυξης) προκειμένου να προστατεύσουν τη ρουμανική οικονομία από τις συνέπειες της κρίσης, κυρίως να συνδράμουν στη συνέχιση της υλοποίησης των επενδύσεων.

Τον Ιανουάριο 2013 ο Ρουμάνος πρωθυπουργός Βίκτορ Πόντα απέρριψε κάθε ενδεχόμενο νέας αύξησης στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων και τις συντάξεις το 2013, λέγοντας χαρακτηριστικά, ότι «το 2013 δεν επιτρέπει καμία νέα αύξηση σε αυτούς τους δύο τομείς». «Θα συνεχίσουμε τη λήψη μέτρων για την αποκατάσταση των κοινωνικών ανισοτήτων», είπε ο κ. Πόντα, προσθέτοντας ότι δεν είναι βιώσιμο και ρεαλιστικό το ενδεχόμενο για νέα αύξηση στους μισθούς και τις συντάξεις το 2013.

Ξένες άμεσες επενδύσεις στη Ρουμανία (1.1.1991-30.4.2013)

Χώρες	Αξία σε εκ. €	Ποσοστό % επί της αξίας
1. Κάτω Χώρες	7.042	20,9
2. Αυστρία	4.648	13,8
3. Γερμανία	4.107	12,2
4. Κύπρος	2.224	6,6
5. Γαλλία	2.043	6,1
6. Ελλάς	1.727	5,1
7. Ιταλία	1.544	4,6
8. Ισπανία	1.107	3,3
.....		
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	35.957	100

Πηγή: Εθνικό Γραφείο Εμπορικού Μητρώου, Ρουμανία

Το συνολικό ύψος των επενδύσεων ελληνικών συμφερόντων στη Ρουμανία εκτιμάται γύρω στα 2,8 δισ. €

Τα συναλλαγματικά αποθέματα της Ρουμανίας στις **30.4.2013** ήταν **32,4 δισ. €**

Ο φόρος επί των κερδών των επιχειρήσεων και ο φόρος εισοδήματος μειώθηκαν από 1^{ης} Ιανουαρίου 2005 στο σταθερό ποσοστό 16% με σκοπό την ενθάρρυνση των ξένων αμέσων επενδύσεων και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, αλλά και τον περιορισμό της παραοικονομίας.

Οι ελληνικές επενδύσεις στη Ρουμανία, με κύρια επένδυση την εξαγορά από τον ΟΤΕ του πλειοψηφικού πακέτου των μετοχών της RomTelecom, την έχουν καταστήσει πρώτη χώρα με επενδύσεις εταιρειών ελληνικών συμφερόντων.

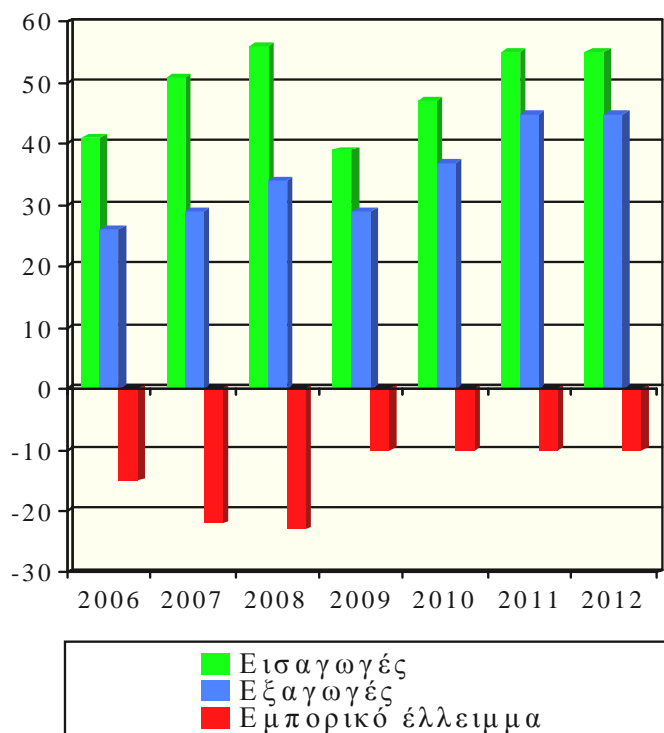
Οι ισχύοντες σχετικοί νόμοι για τις ξένες επενδύσεις επιτρέπουν τον επαναπατρισμό του κεφαλαίου, προστατεύουν τις επενδύσεις από τυχόν εθνικοποιήσεις, ενώ επιτρέπεται η απεριόριστη ξένη συμμετοχή σε εμπορικές εταιρίες.

Εξωτερικό εμπόριο Ρουμανίας (σε εκ. €)

Έτη	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Εμπορικό ισοζύγιο	Κάλυψη εισαγ. από εξαγωγές
2007	50.883	29.380	-21.503	57,7%
2008	56.337	33.628	-22.709	59,7%
2009	38.774	29.036	-9.738	74,9%
2010	46.902	37.368	-9.534	79,7%
2011	54.948	45.275	-9.674	82,4%
2012	54.608	45.043	-9.564	82,5%

Πηγή: Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής, Ρουμανία.

Διαχρονική εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου της Ρουμανίας σε δισ. €

Οι ρουμανικές εξαγωγές αφορούν κυρίως μηχανήματα & εξοπλισμό, μέσα οδικής μεταφοράς, προϊόντα μεταλλουργίας και προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας. Αντίστοιχα, οι κύριες ρουμανικές εισαγωγές αφορούν μηχανήματα & εξοπλισμό, χημικά και πλαστικά προϊόντα, ορυκτά και προϊόντα μεταλλουργίας.

Κύριοι εμπορικοί εταίροι της Ρουμανίας στο 2012

	ΕΞΑΓΩΓΕΣ		ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ		
	Εκ. €	Ποσοστό %	Εκ. €	Ποσοστό %	
ΣΥΝΟΛΟ	45.056	100	ΣΥΝΟΛΟ	54.684	100
1. Γερμανία	8.369	18,6	1. Γερμανία	9.511	17,4
2. Ιταλία	5.443	12,1	2. Ιταλία	5.929	10,9
3. Γαλλία	3.150	7	3. Ουγγαρία	4.916	9
4. Τουρκία	2.462	5,5	4. Γαλλία	3.096	5,7
5. Ουγγαρία	2.419	5,4	5. Ρωσσία	2.391	4,4
6. Βουλγαρία	1.735	3,9	6. Πολωνία	2.333	4,3
7. Ην. Βασ.	1.622	3,6	7. Αυστρία	2.284	4,2
8. Κάτω Χώρ.	1.282	2,8	8. Καζαχστάν	2.277	4,2
9. Ισπανία	1.108	2,5	9. Κίνα	2.093	3,8
10. Πολωνία	1.087	2,4	10. Τουρκία	1.920	3,5
.....			.....		
20. Ελλάδα	547	1,2	19. Ελλάδα	569	1

Πηγή: Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής, Ρουμανία.

ΜΟΛΔΑΒΙΑ

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε εκ. €
κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε €)
και πραγματική ετήσια αύξηση του ΑΕΠ

2007	2008	2009	2010	2011	2012
3.211	4.114	3.904	4.381	5.033	5.638
900	1.154	1.097	1.232	1.415	1.584
3%	7,2%	-6,5%	6,9%	6,4%	-0,8%

Περίκλειστο, το πιο φτωχό κράτος της Ευρώπης, συνορεύει με τη Ρουμανία και την Ουκρανία.

Διχοτομημένη, οι Ρώσοι δεν φεύγουν (περίπου 1.200) και στηρίζουν το κομμουνιστικό καθεστώς.

Ο πληθυσμός της αποτελείται κατά τα δύο τρίτα από Μολδαβούς (το υπόλοιπο ένα τρίτο αποτελείται από Ρώσους, Ουκρανούς, Γκαγκαούζους και Βούλγαρους).

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ

Εξαγωγές	2008	2009	2010	2011	2012
1. Ρωσσία	314	286	404	626	655
2. Ρουμανία	336	240	246	376	357
3. Ιταλία	167	136	147	215	202
4. Ουκρανία	143	81	92	153	122
5. Ην.Βασίλειο	52	60	82	102	84
6. Λευκορωσσία	93	81	80	76	81
.....					
23. Ελλάδα	9	17	18	24	13
Σύνολο	1.591	1.283	1.541	2.217	2.162
Εισαγωγές	2008	2009	2010	2011	2012
1. Ρωσία	666	375	586	823	817
2. Ρουμανία	591	312	387	574	621
3. Ουκρανία	839	459	529	641	594
4. Κίνα	325	247	320	400	416
5. Τουρκία	232	172	206	367	388
6. Γερμανία	364	252	295	396	387
.....					
17. Ελλάδα	31	53	93	69	50
Σύνολο	4.899	3.278	3.855	5.191	5.213

Πηγή: Εθνικό Γραφείο Στατιστικής της Δημοκρατίας της Μολδαβίας.

Στην αποσχισθείσα περιοχή της **Υπερδνειστερίας** (με το παρατσούκλι «υπαίθριο μουσείο του κομμουνισμού», μια λωρίδα μήκους 200 χλμ με πληθυσμό φθίνοντα (1996: 679.100, 2002: 633.600, σήμερα γύρω στις 550.000) και κατά τα δύο τρίτα Ρώσους και Ουκρανούς (το υπόλοιπο ένα τρίτο είναι κυρίως Μολδαβοί), η όλη κατάσταση είναι πολύ χειρότερη από αυτή της υπόλοιπης Μολδαβίας. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν από 328 εκ. \$ κατά το 1996 βρισκόταν κατά το 2002 στα 250 εκ. \$ και ανέβηκε στα 800 εκ. \$ το 2007 και στο 1 δισ. \$ το 2012. Το ετήσιο κατά κεφαλή εισόδημα κατά το 2002 υπολογίζεται ότι βρισκόταν γύρω στα 392 \$. Ο μέσος ονομαστικός μισθός στο ίδιο έτος ήταν 50\$ και η μέση σύνταξη 20 \$. Οι πιο σημαντικοί εμπορικοί εταίροι που απορρόφησαν στο 2012 το 88% της παραγωγής της χώρας ήταν η Μολδαβία (250 εκ. \$), η Ρωσία (155 εκ. \$), η Ρουμανία (103 εκ. \$), η Ουκρανία (60 εκ. \$) και η Ιταλία (47 εκ. \$).

Υπάρχει ένα χαλυβουργείο (που εξασφαλίζει το 60% των εσόδων του προϋπολογισμού) και μια τεράστια κλωστοϋφαντουργική μονάδα.

Χρόνια οικονομικά προβλήματα. Τον Δεκέμβριο 2012 υπήρχαν 138.000 συνταξιούχοι και μόλις 104.000 εργαζόμενοι.

ΤΟΥΡΚΙΑ

	Ετήσια πραγματική % μεταβολή ΑΕΠ	Πληθωρισμός	Ισοζύγιο τρεχ. συναλ. σε εκ. \$	Ισοζύγιο τρεχ. συναλ. ως % του ΑΕΠ
2005	8,4	7,7%	-21.449	-4,6
2006	6,9	9,7%	-31.836	-6,1
2007	4,7	8,4%	-37.781	-5,9
2008	0,7	10,1%	-40.438	-5,6
2009	-4,8	6,5%	-12.168	-2,2
2010	9	6,4%	-45.447	-6,4
2011	8,5	10,5%	-75.092	-10,0
2012	2,2	6,2%	-47.476	-6,1

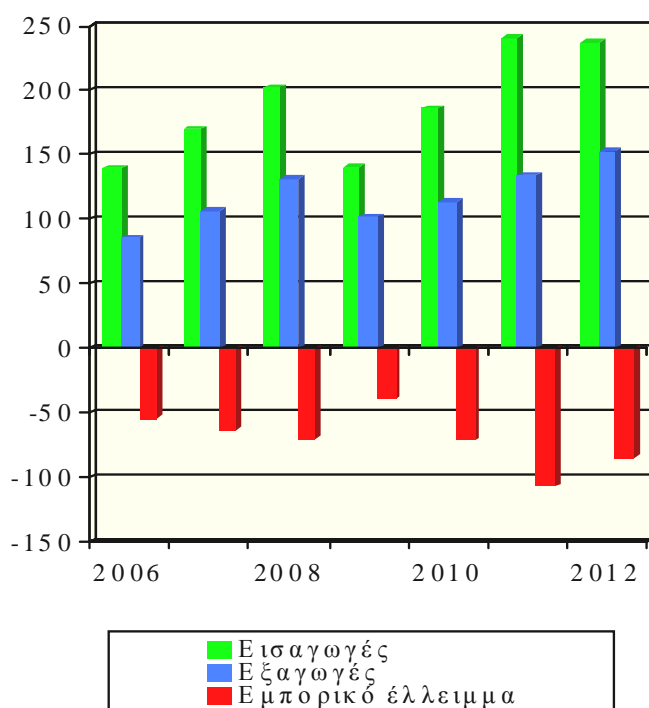
Πηγές: Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας, Eurostat, The World Bank

Εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου της Τουρκίας (σε εκ. \$)

Έτη	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Εμπορικό ισοζύγιο	Κάλυψη % εισαγωγών από εξαγωγές
2004	97.540	63.167	-34.373	64,8
2005	116.774	73.476	-43.298	62,9
2006	139.576	85.535	-54.041	61,3
2007	170.063	107.272	-62.791	63,1
2008	201.964	132.027	-69.937	65,4
2009	140.928	102.143	-38.785	72,5
2010	185.544	113.883	-71.661	61,4
2011	240.833	134.954	-105.879	56
2012	236.537	152.561	-83.976	64,5

Πηγές: Κρατικό Ινστιτούτο Στατιστικής

Διαχρονική εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου της Τουρκίας σε δις. \$

Κύριοι εμπορικοί εταίροι της Τουρκίας, 2012

ΕΞΑΓΩΓΕΣ			ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ		
	Αξία	Ποσοστό %		Αξία	Ποσοστό %
	σε εκ. \$	στο σύνολο		σε εκ. \$	στο σύνολο
ΣΥΝΟΛΟ	152.561	100	ΣΥΝΟΛΟ	236.537	100
1. Γερμανία	13.132	8,6	1. Ρωσία	26.620	11,3
2. Ιράκ	10.830	7,1	2. Γερμανία	21.400	9,0
3. Ιράν	9.923	6,5	3. Κίνα	21.295	9,0
4. Ην. Βασίλ.	8.701	5,7	4. ΗΠΑ	14.131	6,0
5. Εν. Αρ.Εμιρ.	8.177	5,4	5. Ιταλία	13.344	5,6
6. Ρωσία	6.683	4,4	6. Ιράν	11.965	5,1
7. Ιταλία	6.376	4,2	7. Γαλλία	8.590	3,6
8. Γαλλία	6.202	4,1	8. Ισπανία	6.023	2,5
9. ΗΠΑ	5.615	3,7	9. Ινδία	5.844	2,5
10. Ισπανία	3.721	2,4	10. Ην. Βασίλ.	5.629	2,4
.....					
26. Ελλάδα	1.402	0,9	17. Ελλάδα	3.540	1,5

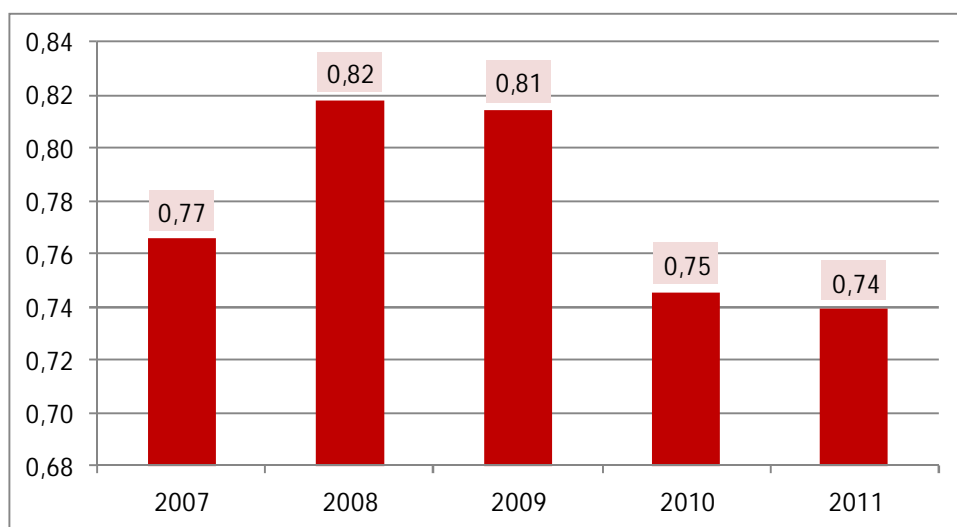
Πηγή: Κρατικό Ινστιτούτο Στατιστικής

Το 2012 το 38,8% των τουρκικών εξαγωγών είχε ως προορισμό τις 27 χώρες-μέλη της ΕΕ (2011: 46,2%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις εισαγωγές ήταν 37% (2011: 37,8%). Το εμπορικό έλλειμμα της Τουρκίας με τις χώρες της ΕΕ ήταν 28,2 δισ. \$ (2011: 28,8 δισ. \$). Υπογραμμίζεται η ετήσια αύξηση των τουρκικών εξαγωγών στη Λιβύη κατά 186%, στο Ιράν κατά 176% και στα Ενωμ. Αραβικά Εμιράτα κατά 121%. Παράλληλα, ενώ οι εισαγωγές από τις πρώτες 20 προμηθεύτριες χώρες της Τουρκίας είχαν σημειώσει κατά το 2011 αύξηση, κατά το 2012 οι εισαγωγές από τις 17 εξ αυτών σημείωσαν μείωση και μόνο από τρεις σημειώθηκε αύξηση: Ενωμ. Αραβικά Εμιράτα (+118%), Ελλάδα (+38%) και Ρωσία (+11%).

Το 2012 η Τουρκία ήταν για πρώτη φορά πρώτη στον πίνακα προορισμού των ελληνικών εξαγωγών που πλησίασαν σε αξία τα 3 δισ. € Δεύτερη ήταν η Ιταλία με 2,1 δισ. € και τρίτη η Γερμανία με 1,7 δισ. €

Συμμετοχή της Τουρκίας στο παγκόσμιο εξαγωγικό εμπόριο

Μείωση παρουσίασε και η αξία των ξένων επενδύσεων το 2012 σε σχέση με το 2011, από 16,1 δισ. \$ σε 10 δισ. \$.

Ξένοι τουρίστες και τουριστικά έσοδα

	Αριθμός ξένων τουριστών σε χιλιάδες	Τουριστικά έσοδα σε εκ. \$	Ποσοστό % επί των εξαγωγών
2006	19.820	18.594	21,7
2007	23.341	20.943	19,5
2008	26.337	25.415	19,2
2009	27.077	25.064	24,5
2010	28.632	24.931	21,9
2011	31.456	28.116	20,8
2012	31.783	29.351	19,2

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας

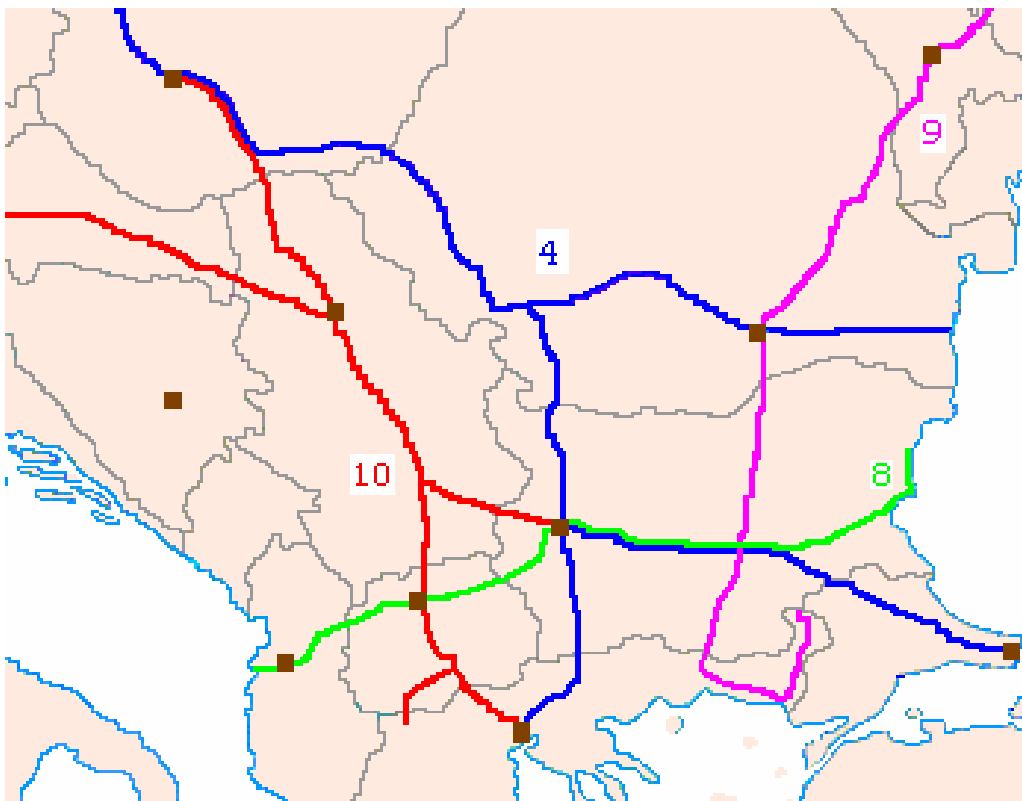
Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στην Τουρκία

Χώρες προέλευσης	2008	2009	2010	2011	2012
1. Γερμανία	4.415.525	4.488.350	4.385.263	4.826.315	5.028.745
2. Ρωσία	2.879.278	2.694.733	3.107.043	3.468.214	3.599.925
3. Ην. Βασίλειο	2.169.924	2.426.749	2.673.605	2.582.054	2.456.519
4. Βουλγαρία	1.255.343	1.406.604	1.433.970	1.491.561	1.492.073
5. Γεωργία	830.184	995.381	1.112.193	1.152.661	1.404.882
6. Κάτω Χώρες	1.141.580	1.127.150	1.073.064	1.222.823	1.273.593
7. Ιράν	1.134.965	1.383.261	1.885.097	1.879.304	1.186.343
8. Γαλλία	885.006	932.809	928.376	1.140.459	1.032.565
12. Ελλάδα	572.212	616.489	670.297	702.017	669.823
ΣΥΝΟΛΟ	26.336.677	27.077.114	28.632.204	31.456.076	31.782.832

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, Τουρκία.

Εκτιμάται ότι το 20% του συνόλου είναι Τούρκοι με αλλοδαπά διαβατήρια.

Πανευρωπαϊκοί Διάδρομοι που διασχίζουν τα Βαλκάνια

Με την οικονομική δραστηριότητα και το αυξημένο εξωτερικό εμπόριο που αναπτύχθηκε σε παμβαλκανικό επίπεδο, αλλά και ευρύτερα στην τέως Ανατ. Ευρώπη, προέκυψε στις αποκληθείσες «αναδυόμενες αγορές θέμα βελτίωσης των οδικών αξόνων, που κλήθηκαν να σηκώσουν το κύριο βάρος του αυξημένου διεθνούς εμπορίου και με προοπτική στις δεκαετίες που θα έρχονταν.

Αποφασίστηκε σε πανευρωπαϊκό επίπεδο η δημιουργία ενός **δικτύου μεταφορών** με συνολικό μήκος αυτοκινητοδρόμων 23.000 χλμ και σιδηροδρόμων 25.500 χλμ. Με αντίστοιχους προϋπολογισμούς 30 δισ € και 23 δισ €

Όσον αφορά τους αυτοκινητόδρομους το δίκτυο αυτό προβλέπει κυρίως δέκα Πανευρωπαϊκούς Διαδρόμους, από τους οποίους οι έξι (οι υπ' αριθμ. 4, 5, 7, 8, 9, 10) διασχίζουν βαλκανικά εδάφη.

Συγκεκριμένα

4 Βερολίνο – Πράγα – Βουδαπέστη - Σόφια

Σόφια – Θεσσαλονίκη

Σόφια – Κωνσταντινούπολη

Τιμισοάρα – Βουκουρέστι – Κωνσταντζα

5 Τέμνει κάθετα στη μέση τη Βοσνία & Ερζεγ. και συνδέει την Ουγγαρία με την Αδριατική μέσω της Κροατίας.

Άλλοι δύο κλάδοι του διαδρόμου 5, εκτός βαλκανικών εδαφών, συνδέουν την Ουγγαρία, αφενός μέσω Σλοβενίας με την Ιταλία, αφετέρου μέσω Κροατίας μόνο, όχι και μέσω Βοσνίας & Ερζεγ. με τα κροατικά παράλια της Αδριατικής.

7 δεν είναι αυτοκινητόδρομος, είναι ο Δούναβης ως ποτάμια οδός. Στα Βαλκάνια αρχίζει στα Ούγγρο-σερβικά σύνορα και καταλήγει στον Εύξεινο Πόντο. Βορειοδυτικά της Σερβίας ο Διάδρομος αυτός συμπληρώνεται από τους ποταμούς Μάιν και Ρήνο.

9 Συνδέει την Αλεξανδρούπολη μέσω Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Μολδαβίας, Ουκρανίας και Μόσχας με το Ελσίνκι.

Μία διακλάδωση του στην Ουκρανία οδηγεί στη Λευκορωσία, από όπου ένας κλάδος συνδέεται με την προηγούμενη διαδρομή στην Αγία Πετρούπολη και ένας άλλος κλάδος καταλήγει στη Βαλτική, αφενός στα παράλια της Λιθουανίας, αφετέρου στο ρωσικό Καλίνινγκραντ.

10 Συνδέει το Ζάλτσμπουργκ και το Γκρατς της Αυστρίας μέσω χωριστών διαδρόμων με το Ζάγκρεμπ και στη συνέχεια μέσω Βελιγραδίου, Νις και Σκοπίων με τη Θεσσαλονίκη, ενώ ένας κλάδος του συγκεκριμένου Διαδρόμου

συνδέει τη Νις με τη Σόφια και άλλος το Βελιγράδι μέσω Νόβι Σαντ με τη Βουδαπέστη.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο **8**

Πρόκειται για τη λεγόμενη Παραεγνατία επειδή βρίσκεται βορειότερά της και παράλληλα αυτής εκτός Ελλάδος. Συνδέει την Αδριατική (Δυρράχιο) με τον Εύξεινο Πόντο (Μπουργκάς/Βάρνα) μέσω των πρωτευουσών των βόρειων γειτόνων της Ελλάδος, Τιράνων, Σκοπίων και Σόφιας. Εκτός από την Αλβανία, την ΠΓΔΜ και τη Βουλγαρία ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κατασκευή του Διαδρόμου 8 έδειξαν η Ιταλία, η Γεωργία, η Τουρκία και οι ΗΠΑ, που έχουν μάλιστα χρηματοδοτήσει και σχετική μελέτη. Ο Διάδρομος 8 συνεχίζεται επί ασιατικού εδάφους από το λιμάνι Πότι της Γεωργίας και συνιστά τον Ευρασιατικό Διάδρομο Μεταφορών, γνωστό ως TRACECA από τα αρχικά (Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia) μήκους 13.000 χλμ κατά μήκος του τέως δρόμου του μεταξιού.

Από καθαρά οικονομική άποψη, όσον αφορά την εξυπηρέτηση των μεταφορών ισχύει το όσο πιο πολλοί αυτοκινητόδρομοι υπάρχουν τόσο το καλύτερο για την εξυπηρέτηση των ελληνικών εξαγωγικών συμφερόντων, διότι η Ελλάς βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο των Βαλκανίων και χρειάζεται τις άλλες βαλκανικές χώρες όχι μόνο ως αγορές, αλλά και ως γέφυρες τόσο επικοινωνίας με την κεντρική και δυτική Ευρώπη όσο και με την ευρύτερη περιοχή της Μαύρης Θάλασσας.

Η κατασκευή του τμήματος Ορίζοβο - Στάρα Ζαγόρα του αυτοκινητόδρομου TRAKIA, που συνδέει τη Σόφια με τα βουλγαρο-τουρκικά σύνορα δεν έχει ολοκληρωθεί.

Όσον αφορά την κατασκευή της **δεύτερης γέφυρας στο Δούναβη** για τη σύνδεση Βουλγαρίας - Ρουμανίας (Βιντίν-Καλαφάτ) στο βορειοδυτικό άκρο της πρώτης, προς διευκόλυνση κυρίως των μεταφορών από και προς την κεντρική και δυτική Ευρώπη, έγινε μετά από καυγά διάρκειας πολλών ετών μεταξύ των δύο γειτόνων.

Στη **Ρουμανία**, στον τομέα των μεταφορών, συνεχίζεται ο εκσυγχρονισμός του οδικού δικτύου με πολλά έργα.

Ιόνια Οδός μέσω Αλβανίας – Μαυροβουνίου –Κροατίας προβλέπεται να συνδέει την Ελλάδα με την κεντρική Ευρώπη.

Εκκρεμεί εδώ και δεκαετίες η σιδηροδρομική σύνδεση Βουλγαρίας – ΠΓΔΤΜ. Λείπουν μόλις 2,5 χλμ επί βουλγαρικού εδάφους. Στην ΠΓΔΤΜ η κατασκευή έχει σταματήσει κάπου μεταξύ του Κουμάνοβο και των κοινών τους συνόρων.

Κρίνεται σκόπιμη η σιδηροδρομική σύνδεση της Θεσσαλονίκης με το Δυρράχιο. Λείπουν λίγα χιλιόμετρα επί ελληνικού εδάφους (Φλώρινα – σύνορα) και επίσης λίγα στην Αλβανία (σύνορα – Πόγραδετς).

Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης Βαλκανίων (Ε.Σ.Ο.Α.Β.).
550 εκ. € Οι χώρες-λήπτριες της βοήθειας δεν έκαναν επαρκείς προτάσεις για να απορροφήσουν πλήρως την προταθείσα οικονομική βοήθεια της Ελλάδος.

Πραγματοποιηθείσες χρηματοδοτήσεις από την EBRD			
	Χρονική περίοδος	Αριθμός έργων	Εκ. €
Ρουμανία	2001 - 2011	314	4.700
Βουλγαρία	2001 - 2011	205	2.200
Σερβία	2006 – 2011	188	2.000
Βοσνία & Ερζεγοβίνη	2001 – 2011	100	871
Αλβανία	2001 - 2012	63	575
ΠΓΔΤΜ	2001 - 2011	77	493
Μολδαβία	2001 - 2012	85	366
Μαυροβούνιο	2006 - 2011	31	149
ΣΥΝΟΛΟ	2001 - 2012	1.059	11.354

Πηγή : EBRD (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης)

Από τη σκοπιά των διεθνών πολιτικών σχέσεων τα σημερινά Βαλκάνια θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως Terra Americana. Με εξαίρεση τη Σερβία, οι ΗΠΑ έχουν τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο σε όλες τις άλλες βαλκανικές χώρες. Αμέσως μετά την πτώση του Μιχ. Γκορμπατσώφ όλες οι βαλκανικές χώρες, όπως και οι Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία στράφηκαν στις ΗΠΑ για ασφάλεια και στην Ευρ. Ένωση για χρήματα. Σήμερα η κατάσταση

παραμένει η ίδια. Η ευρωπαϊκή επιρροή, διάβαζε γερμανική επιρροή, φτάνει μέχρι τα νότια σύνορα της Κροατίας.

Αμερικάνικο πανεπιστήμιο στο Μπλαγκόεβγκραντ (μέχρι το 1950 Άνω Τζουμαγιά): Πολιτική επένδυση των ΗΠΑ στη Βουλγαρία που συντελεί στην κλοπή εγκεφάλων από τα Βαλκάνια και την περιοχή του Καυκάσου (περιοχές από τις οποίες προέρχονται οι φοιτητές του) και στη δημιουργία αμερικανόφιλων διευθυντικών στελεχών σε δημόσιους οργανισμούς και ιδιωτικές επιχειρήσεις στις χώρες των Βαλκανίων και του Καυκάσου.

Βάση Bondsteel στο Κόσοβο

Πρόκειται για τη μεγαλύτερη βάση στα Βαλκάνια που καλύπτει περίπου 4 τ.χ. στο νοτιοανατολικό Κόσοβο, κοντά στα σύνορα με την ΠΓΔΜ και τη Σερβία. Είναι η μεγαλύτερη βάση που έκτισαν οι Αμερικάνοι σε ξένο έδαφος μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ. Οι εγκαταστάσεις αυτές μπορούν να εξυπηρετήσουν δυνάμεις 7.000 στρατιωτών και προφανώς δεν δημιουργήθηκαν για να καλύψουν περιστασιακές ανάγκες, αλλά για να καλύψουν ανάγκες που προκύπτουν από μακροχρόνια σχέδια στην ευρύτερη περιοχή.

Η βάση αυτή θεωρείται κέντρο κράτησης της CIA και τον Νοέμβριο 2005 χαρακτηρίστηκε από τον απεσταλμένο του Συμβουλίου της Ευρώπης, τον Alvari Gil-Robles, ως ένα μικρό Γκουαντάναμο.

Οι αγωγοί που θα μεταφέρουν φυσικό αέριο και πετρέλαιο από την ευρύτερη περιοχή του Εύξεινου Πόντου στη δυτική Ευρώπη θα βρίσκονται υπό «στενό» αμερικανικό έλεγχο.

Από τη βάση αυτή ίσως ελέγχεται και η **ροή ηρωίνης** που διοχετεύεται από το Αφγανιστάν και την Τουρκία μέσω Κοσόβου και Αλβανίας στη δυτική Ευρώπη. Σε σχετική ανάρτηση του globalresearch (12.4.2012) αναφέρεται ότι μεγάλες αμερικανικές τράπεζες όπως η Citygroup κάνουν χρυσές δουλειές με τη διακίνηση ηρωίνης.

Τον Απρίλιο 2012 δημοσιεύθηκε η πληροφορία ότι οι ΗΠΑ εξασφάλισαν άλλες επτά νέες στρατιωτικές βάσεις στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία.

Στις 13 Μαρτίου 2013 σε οικονομικό φόρουμ στο Κοραονίκ της Σερβίας, ο πρέσβης των ΗΠΑ είπε ότι «οι ξένοι που έρχονται στη Σερβία βλέπουν τους

Σέρβους ως ζεστούς, ευχάριστους και ανοιχτόκαρδους».

Αγωγοί πετρελαίου στα Βαλκάνια

Με εντυπωσιακή ανεπάρκεια ιδίων ενεργειακών πρώτων υλών μέχρι σήμερα (όπως άλλωστε και οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες), οι βαλκανικές χώρες κλήθηκαν να αξιοποιηθούν λόγω της γεωγραφικής τους θέσης **ως ενεργειακοί διάδρομοι** συνδέοντες τη Μέση Ανατολή και την κεντρική Ασία με τις βιομηχανικές δυτικοευρωπαϊκές χώρες.

Ο πετρελαιοαγωγός Μπακού - Τιφλίδα - Τσεϊχάν (BTC), μήκους 770 χλμ και δυναμικότητας μεταφοράς ενός εκ. βαρελιών ημερησίως, τέθηκε σε λειτουργία τον Μάιο 2005. Σήμερα εκτιμάται ότι αξιοποιείται το 25% της δυναμικότητάς του.

Αγωγός Θεσσαλονίκης – Σκοπίων που προμηθεύει το εκεί ελληνικών συμφερόντων διυλιστήριο ΟΚΤΑ.

Πέντε ευρωπαϊκές χώρες (Ρουμανία, Σερβία, Κροατία, Σλοβενία και Ιταλία) υπέγραψαν τον Απρίλιο 2007 στο Ζάγκρεμπ διακήρυξη δημιουργίας του πετρελαιοαγωγού **Κωνσταντζα - Τριέστη**, μήκους 1.400 χλμ και κόστους περίπου 3,5 δισ. \$, για να μεταφέρει πετρέλαιο από την Κασπία στα διυλιστήρια της βόρειας Ιταλίας και άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Στην Ελλάδα θα κατέληγε ο πολυσυζητημένος πετρελαιοαγωγός **Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη**, αν τελικά η Βουλγαρία συμφωνούσε για την κατασκευή του και αν υπήρχε η απαραίτητη ποσότητα πετρελαίου διαθέσιμη προς μεταφορά.

Αγωγός Σαμψούντος-Τσεϊχάν (μήκους 550 χλμ και αρχικού προϋπολογισμού ύψους 2 δισ. \$) για τη μεταφορά 1,5 εκ. βαρελιών πετρελαίου από τη Ρωσία και το Καζακστάν ημερησίως για ανακούφιση του Βοσπόρου. Τον Απρίλιο 2013 ο υπουργός Ενέργειας της Ρωσίας είπε ότι το έργο δεν έχει νόημα διότι η οικονομία θα ήταν μόνο 40 σεντς ανά βαρέλι. Στην κατασκευή θα συμμετείχαν η τουρκική Τσαλίκ, η ιταλική ENI και δευτερευόντως οι ρώσικες Rosneft και Transneft.

Μεγαλεπήβολο σχέδιο της Τουρκίας για ανακούφιση του Βοσπόρου είναι η διάνοιξη νέου καναλιού στο ευρωπαϊκό τμήμα της Τουρκίας αρκετά δυτικά της Κωνσταντινούπολης.

Υπό συζήτηση παραμένει ακόμη η κατασκευή του πετρελαιοαγωγού Μπουργκάς - Αυλώνας (AMBO) μήκους 915 χλμ. Τον Ιανουάριο 2007 υπογράφηκε συμφωνία Αλβανίας - Βουλγαρίας - ΠΓΔΤΜ για την κατασκευή του εν λόγω, επίσης πολυσυζητημένου, πετρελαιοαγωγού δυναμικότητας μεταφοράς 750.000 βαρελιών ημερησίως. Το κόστος κατασκευής του εκτιμάται ότι πλησιάζει τα 1,2 δισ. €

Παρά το έντονο αμερικανικό πολιτικό σκεπτικό που κρύβεται πίσω από τις προσπάθειες κάλυψης των διεθνών ενεργειακών αναγκών, οι σχετικές στρατηγικές είναι περισσότερο γεωοικονομικές και λιγότερο γεωπολιτικές. Ο ιδιαίτερος ρόλος των πετρελαιοαγωγών δικαιολογείται καταρχήν λόγω του ότι τρεις σημαντικές πετρελαιοπαραγωγές χώρες στην περιοχή της Κασπίας Θάλασσας (Καζαχστάν, Τουρκμενιστάν και Αζερμπαϊτζάν) είναι ουσιαστικά περικλειστά κράτη, εφόσον δεν διαθέτουν δικές τους ανοικτές θάλασσες.

Η Ρωσία φαίνεται να έχει περιλάβει στις στρατηγικές της επιλογές την εντατικοποίηση της ενεργειακής συνεργασίας με την ΕΕ, γεγονός που της εξασφαλίζει αναβαθμισμένη πολιτική συνεργασία μαζί της και αυξανόμενα έσοδα σε ένα περιβάλλον σταθερότητας. Οι δύο βασικότεροι ρωσικοί πετρελαιοαγωγοί, που μεταφέρουν πετρέλαιο του Καζαχστάν από την περιοχή της Κασπίας, τροφοδοτούν τις διεθνείς αγορές α) μέσω της Λευκορωσίας, απ' όπου υπάρχουν τρεις διαδρομές: μέσω της Πολωνίας, της Ουκρανίας (με προορισμό την κεντρική και τη δυτική Ευρώπη) και της Λιθουανίας (έξοδος στη Βαλτική) και β) μέσω του ρωσικού λιμανιού Νοβοροσίσκ στη Μαύρη Θάλασσα. Από το 2001 έχει τεθεί σε λειτουργία ο πετρελαιοαγωγός ο οποίος ξεκινά στην πετρελαιοπηγή Τενγκίζ του Καζαχστάν (βορειοανατολική Κασπία, με ιδιαίτερα πλούσια κοιτάσματα) και καταλήγει στο Νοβοροσίσκ.

Όσον αφορά το φυσικό αέριο,

η αδυναμία πραγματοποίησης του Nabucco επί τόσα χρόνια οδήγησε στη σκέψη δημιουργίας υποκατάστατου αγωγού φυσικού αερίου από την αζέρικη SOCAR (51% συμμετοχή) σε συνεργασία με την τουρκική BOTAS (20% συμμετοχή). Πρόκειται για τον TANAP (Trans-Anatolian Pipeline), κόστους 7 δισ. \$ και δυναμικότητας μεταφοράς σε πρώτη φάση 16 δισ. κ. μ. φυσικού αερίου ετησίως (τα 6 δισ. κ.μ. θα προορίζονται για την Τουρκία και τα 10 δισ. κ.μ. για την Ευρώπη) με πρόβλεψη σταδιακής αύξησης σε 60 δισ. κ.μ. Θα ξεκινά από το Αζερμπαϊτζάν (κοίτασμα του Σαχ Ντενίζ II, που προβλέπεται να αρχίσει την παραγωγή το 2018 και να προμηθεύει την ΕΕ από το 2019) και μέσω Γεωργίας και Τουρκίας θα καταλήγει στην κεντρική Ευρώπη. Τα περί TANAP

ανακοινώθηκαν το Νοέμβριο 2011 και αν πάνε όλα βάσει σχεδίου η κατασκευή του θα αρχίσει το 2014 και θα ολοκληρωθεί το 2018. Τον Ιανουάριο 2013 ανακοινώθηκε ότι στον αγωγό TANAP θα συμμετέχει με 12% και η BP. Συμμετέχουν επίσης η Statoil και η Total ανεβάζοντας το συνολικό ποσοστό συμμετοχής των δυτικών εταιρειών στο 29%.

Όσον αφορά τον μήκος 1.300 χλμ αγωγό Nabucco West, που είναι ότι απέμεινε από τον αρχικά σχεδιασθέντα μήκος 4.000 Nabucco, ο αυστριακός ενεργειακός όμιλος OMV τον Απρίλιο 2013 αγόρασε το μερίδιο της γερμανικής RWE στο έργο του αγωγού. Πριν την πώληση κάθε ένας από τους δύο ομίλους είχε μερίδιο 16,67%. Οι άλλοι εταίροι είναι οι ενεργειακοί όμιλοι Botas της Τουρκίας, BEH της Βουλγαρίας, MOL της Ουγγαρίας και Transgaz της Ρουμανίας

Ελπίζεται ότι οι Αζέροι/κοινοπραξία Shah Deniz II (25,5% BP Ην. Βασίλειο, 25,5% Statoil Νορβηγία, Ρωσσία, 10% SOCAR Αζερμπαϊτζάν, 10% TOTAL Γαλλία, 10% LukAgip ENI+Lukoil, 10% NIOC Ιράν, 9% ΤΡΑΟ Τουρκία) θα επιλέξουν στο τέλος Ιουνίου 2013 την κοινοπραξία του αγωγού TAP (Γερμανική-Νορβηγική-Ελβετική) και όχι του Nabucco West. Αν επιλεγεί ο μήκος 870 χλμ TAP, ετήσιας δυναμικότητας 10 δισ. κ. μ. με δυνατότητα αύξησης της κατά 100%, θα έχουμε μια επένδυση 1,5 δισ. € και θα δημιουργηθούν άμεσα 2.000 θέσεις εργασίας, ενώ εκτιμάται ότι θα έχουμε έμμεσα άλλες 10.000 θέσεις εργασίας.

Ο μήκος 170 χλμ διασυνδετήριος αγωγός (IGB) θα συνδέει την Κομοτηνή με τη Στάρα Ζαγόρα.

Ο αγωγός IAP (Ionian Adriatic Pipeline) προβλέπεται να ξεκινά από το Φίερι της Αλβανίας και μέσω Μαυροβουνίου και Βοσνίας & Ερζεγοβίνης να καταλήγει στην Κροατία.

Η κατασκευή του βουλγαρικού τμήματος του αγωγού αερίου South Stream θα ξεκινήσει το 2013, όπως ανακοίνωσε (14.12.12) η ρωσική Gazprom.

Οι πρωθυπουργοί της Βουλγαρίας και της Σερβίας, Μπ. Μπορίσοφ και Ίβ. Ντάτσιτς, συμφώνησαν για την κατασκευή σύνδεσης μεταξύ των δικτύων φυσικού αερίου των δύο χωρών. Η σύνδεση θα πηγαίνει από την Σόφια στο Dimitrograd και το Νις της Σερβίας. Οι εργασίες κατασκευής αναμένεται να ξεκινήσουν το 2013.

Τουρκική διείσδυση

Με την πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων στα Βαλκάνια και τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας δημιουργήθηκε νέος συσχετισμός δυνάμεων. Η Τουρκία, ενώ πρώτα είχε μόνο εχθρικές χώρες στη βαλκανική γειτονιά της βρέθηκε να διαθέτει φιλικές νησίδες στα μετόπισθεν της Ελλάδος. Λόγω θρησκευτικών ερεισμάτων αξιοποίησε διπλωματικά τη νέα κατάσταση αναπτύσσοντας ειδικές σχέσεις πρωτίστως με τη Β&Ε, την ΠΓΔΜ και την Αλβανία. Ειδικά για τις σχέσεις της με την ΠΓΔΜ ο Τούρκος καθηγητής S. Kut σε σχετικό άρθρο του με τίτλο «Η Γιουγκοσλαβική κρίση και η πολιτική της Τουρκίας για τη Β&Ε και την ΠΓΔΜ: 1990-1993» ομολογεί ότι «βασικός παράγοντας για την προσέγγιση της ΠΓΔΜ εκ μέρους της Τουρκίας στη δεκαετία του 1990 **δεν ήταν οι ιστορικοί δεσμοί ή η ύπαρξη τουρκικού πληθυσμού στα εδάφη της, αλλά η ύπαρξη κοινού εχθρού και η ταύτιση των εθνικών συμφερόντων των δύο χωρών**».

Πολύ πρόσφατα, μόλις τον Φεβρουάριο 2013, η Αλβανία παραχώρησε σε τουρκική εταιρεία (Kurum) την εκμετάλλευση του εξαιρετικής στρατηγικής σημασίας λιμένα του Δυρραχίου, του πιο σημαντικού της χώρας.

Αν η αξιοποίηση από την Τουρκία των συγκεκριμένων ερεισμάτων στις εν λόγω χώρες ήταν αναμενόμενη, καθόλου αναμενόμενη δεν ήταν η εξέλιξη των σχέσεων Τουρκίας – Σερβίας από το 2009 μέχρι πρόσφατα. Με πρόεδρο τον Μπ. Τάντιτς, υπό πιεστική αμερικανική καθοδήγηση, η Σερβία έγινε σχεδόν βασιλικότερη του βασιλέως, τόσο που ο Τ. Ερντογάν δήλωσε ευρισκόμενος το 2010 στη Σρεμπένιτσα της Β&Ε ότι «το Βελιγράδι είναι ο καλύτερος φίλος της Άγκυρας», ενώ στην Κωνσταντινούπολη δύο μέρες νωρίτερα, ο Μπ. Τάντιτς είχε αποκαλέσει την Τουρκία «στρατηγικό σύμμαχο της Σερβίας». Χαρακτηριστική είναι επίσης η κοινή παρουσία Τάντιτς και Ερντογάν στα εγκαίνια τουρκικού πολιτιστικού κέντρου στο Νόβι Παζάρ, πρωτεύουσα του Σαντζάκ, που είναι ουσιαστικά κομβική περιοχή ενώνοντας το Κόσοβο με τη Β&Ε επί του ισλαμικού Πράσινου Διαδρόμου που συνδέει την Τουρκία με τη Β&Ε μέσω και της ΠΓΔΜ. Επίσης σε συνάντηση που είχε τότε ο Σέρβος πρωθυπουργός Μ. Τσβέτκοβιτς με τον Τούρκο ομόλογό του δήλωσε ότι συζήτησαν ακόμη και για στρατιωτική συνεργασία.

Στις 16 Μαΐου 2013 ο Πρόεδρος της Σερβίας Τόμισλαβ Νίκολιτς, ευρισκόμενος στην Άγκυρα για την τρίτη τριμερή Τουρκίας-Σερβίας-Βοσνίας & Ερζεγοβίνης (η πρώτη είχε γίνει το 2010 στην Κωνσταντινούπολη και η δεύτερη το 2011 στο

Καρατζόρτζεβο της Σερβίας, όταν πρόεδρος της ήταν ο Μπ. Τάντιτς), κάλεσε την Τουρκία να μην πιέζει άλλα κράτη να αναγνωρίσουν την ανεξαρτησία του Κοσόβου και να μην πιέζει για ένταξή του σε διεθνείς οργανισμούς. Η Τουρκία ήταν από τις πρώτες χώρες που αναγνώρισαν την ανεξαρτησία του.

Επίσης με εμφανή υποστήριξη των ΗΠΑ, που την προώθησε συστηματικά ως περιφερειακή δύναμη, η Τουρκία μπήκε στο πολιτικό παιχνίδι της Βουλγαρίας μέσω του κόμματος της τουρκικής μειονότητας που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια ρυθμιστικός παράγων συμμετέχοντας στις διάφορες κυβερνήσεις συνασπισμού.

Οι μειονότητες εργαλεία.
Συμφέρει η ύπαρξη αμιγών εθνικών κρατών.

Προοπτικές οικονομικής συνεργασίας Ελλάδος – Βαλκανικών Χωρών.

Άρθρο του στρατηγού Δημ. Σκαρβέλη στους «Προσανατολισμούς» καταλήγει στην ανάγκη δημιουργίας ενός σχήματος Βαλκανικής Οντότητας (Ενωσης, Συμμαχίας) ανεξαρτήτων κρατών σε ομόνοια, το οποίο θα μπορούσε να υπηρετήσει καλλίτερα τα συμφέροντα των βαλκανικών λαών.

Με πρότυπο το Συμβούλιο Βαλτικών Χωρών προτείνεται:
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Σκοπός

Το «Συμβούλιο Βαλκανικών Χωρών» (ΣΒΧ) “Council of the Balkan Countries” (CBC) σκοπό έχει να προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ των χωρών της περιοχής των Βαλκανίων, ώστε να εδραιωθεί η ειρήνη στην περιοχή και να επιταχυνθεί η αναπτυξιακή πορεία κάθε μίας από τις χώρες αυτές και της περιοχής ως σύνολο.

Θεσμικά όργανα

- α. «Βαλκανική Συνέλευση» (Balkan Assembly)
- β. «Βαλκανικό Συμβούλιο Υπουργών» (Balkan Council of Ministers)
- γ. «Βαλκανική Σύνοδος» (Balkan Conference)
- δ. «Βαλκανική Οικονομική Σύγκλιση» (Balkan Economic Convergence)

Η **Βαλκανική Συνέλευση** συνιστά ένα κοινό σώμα συνεργασίας μεταξύ των κοινοβουλίων των κρατών-μελών και αποτελείται από δέκα (10) βουλευτές

κάθε εθνικού κοινοβουλίου των κρατών-μελών (συνολικά 100). Η Βαλκανική Συνέλευση συνέρχεται δύο φορές ετησίως και εκτάκτως αν ζητηθεί από τουλάχιστον το 50% του συνόλου των βουλευτών της.

Στο πλαίσιο της Βαλκανικής Συνέλευσης λειτουργεί η προπαρασκευαστική Επιτροπή (Drafting Commission) καθώς και 7 Επιτροπές Τομέων (Sectional Committees):

1. Νομική Επιτροπή (Legal Committee)
2. Επιτροπή Κοινωνικών & Οικονομικών Υποθέσεων (Committee for Social & Economic Affairs)
3. Επιτροπή Οικολογίας & Ενέργειας (Committee for Ecology & Energy)
4. Επιτροπή Μεταφορών & Επικοινωνιών (Committee for Transport & Communication)
5. Επιτροπή Εκπαίδευσης, Πολιτισμού & Επιστημών (Committee for Education, Science & Culture)
6. Επιτροπή Άμυνας, Ασφάλειας & Εξωτερικών Υποθέσεων (Committee for Defense, Security & Foreign Affairs)
7. Επιτροπή Προϋπολογισμού (Budget Committee)

Οι **βασικές λειτουργίες της Βαλκανικής Συνέλευσης** περιλαμβάνουν τη λήψη αποφάσεων (decisions), την έκδοση ψηφισμάτων (resolutions), διακηρύξεων (declarations), μνημονίων (memoranda) και ανακοινώσεων (statements), την έκφραση γνώμων (opinions), συστάσεων (recommendations) και εκκλήσεων (appeals) και τη διατύπωση προτάσεων (proposals).

Τα κείμενα που υιοθετούνται από τη Βαλκανική Συνέλευση δεν δεσμεύουν νομικά τις κυβερνήσεις των χωρών-μελών.

Η Βαλκανική Συνέλευση έχει μόνιμη Γραμματεία με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

Το **Βαλκανικό Συμβούλιο Υπουργών** συνιστά ένα κοινό σώμα προς διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων των χωρών-μελών και αποβλέπει επίσης στη σύγκλιση της εξωτερικής πολιτικής αυτών.

Το ανώτατο επίπεδο του Βαλκανικού Συμβουλίου Υπουργών είναι οι συναντήσεις, τουλάχιστον δύο φορές κάθε χρόνο, των πρωθυπουργών των χωρών-μελών. Επίσης τουλάχιστον δύο φορές κάθε χρόνο συναντώνται οι Υπουργοί Εξωτερικών των κρατών-μελών.

Σύμφωνα με τα εκάστοτε Σχέδια Δράσης (Action Plans), που υιοθετούνται από τους πρωθυπουργούς των χωρών-μελών προβλέπονται και συναντήσεις άλλων ομολόγων υπουργών. Στα πλαίσια του Βαλκανικού

Συμβουλίου Υπουργών λειτουργεί η «Επιτροπή Βαλκανικής Συνεργασίας» (Balkan Cooperation Committee). Η Γραμματεία θα βρίσκεται στην πρωτεύουσα της εκάστοτε προεδρεύουσας χώρας και θα είναι αρμόδια για τον οικονομικοτεχνικό συντονισμό του Βαλκανικού Συμβουλίου Υπουργών.

Επιτροπές, Υποεπιτροπές και Ομάδες Εργασίας ανωτάτων υπηρεσιακών παραγόντων θα καλύπτουν όλες τις πτυχές της πολυμερούς βαλκανικής συνεργασίας σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των πρωθυπουργών των χωρών-μελών..

Το Βαλκανικό Συμβούλιο Υπουργών θα έχει προεδρία εναλλασσόμενη κάθε Ιούλιο μεταξύ των κρατών-μελών. Η εναλλαγή προεδρίας θα ακολουθεί αλφαβητική σειρά σύμφωνα με το αγγλικό αλφάβητο με πρώτη προεδρεύουσα χώρα που θα επιλεγεί με κλήρωση. Πρόεδρος του Βαλκανικού Συμβουλίου Υπουργών θα είναι ο πρωθυπουργός της εκάστοτε προεδρεύουσας χώρας.

Όλες οι αποφάσεις του Βαλκανικού Συμβουλίου Υπουργών θα ισχύουν σε εθνικό επίπεδο, εφόσον δεν θα παραβιάζουν τους εσωτερικούς νόμους κάθε κράτους-μέλους.

Βαλκανική Σύνοδος

Κάθε χρόνο, την άνοιξη, η Βαλκανική Συνέλευση και το Βαλκανικό Συμβούλιο Υπουργών θα έχουν κοινή συνάντηση ονομαζόμενη «Βαλκανική Σύνοδος», που θα αποτελεί το ανώτατο επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των δύο σωματών. Στα πλαίσια των εργασιών της Βαλκανικής Συνόδου θα παρουσιάζονται περιεκτικές αναφορές για στρατηγικά θέματα βαλκανικής συνεργασίας. Η Βαλκανική σύνοδος μπορεί να εκδίδει διακηρύξεις.

Βαλκανική Οικονομική Σύγκλιση

Η οικονομική σύγκλιση των βαλκανικών χωρών είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών και του Υπουργείου Μεταφορών και περιλαμβάνει πολιτικές βαθμιαίας οικονομικής απελευθέρωσης και περιφερειακής ολοκλήρωσης. Προβλέπονται δύο κύριες συμφωνίες για τη δυναμική ενίσχυση των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των χωρών του Συμβουλίου Βαλκανικών Χωρών:

α) Συμφωνία ενδοβαλκανικού Ελευθέρου Εμπορίου, που αποβλέπει σε κατάργηση δασμών, τελών, ποσοτικών περιορισμών και μη δασμολογικών εμποδίων.

γ) Συμφωνία ενδοβαλκανικών Μεταφορών, προκειμένου να διευκολύνονται με κοινές διατάξεις οι εμπορευματικές μεταφορές και να μην υπάρχουν καθυστερήσεις φορτίων στα σύνορα μεταξύ των χωρών-μελών του Συμβουλίου Βαλκανικών Χωρών.

Ένα τέτοιο συμβούλιο συνεργασίας θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμο τώρα που τρία σημαντικά βαλκανικά κράτη έχουν ενταχθεί στην Ευρ. Ένωση και είναι αναγκαία μία συσπείρωση για καλύτερη εξυπηρέτηση των σημερινών και αυριανών συμφερόντων της βαλκανικής περιοχής ως σύνολο.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ